

Vrije Universiteit Brussel

Wat is het profiel van de bezoekers
in het gemeenschapscentrum de
Zandloper in Wemmel?

Een kwantitatief publieksonderzoek.

Eindverhandeling tot master in de Agogiek
Student: Karen Maes
Promotor: Prof. Dr. I. Glorieux
Organisatie: GC de Zandloper
Academiejaar 2007-2008

WETENSCHAPSwinkel
Brussel

SAMENVATTING

**VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL
FACULTEIT VOOR PSYCHOLOGIE EN
EDUCATIEWETENSCHAPPEN**

EINDVERHANDELING

acad. jaar 2007/2008

Naam: Maes Karen **Richting:** Vrijetijdsagogiek

Titel verhandeling & promotor:

Wat is het profiel van de bezoeker in het gemeenschapscentrum de Zandloper in Wemmel? Een kwantitatief publieksonderzoek.

Promotor: Prof. Dr. I. Glorieux

Samenvatting (235 woorden):

Deze eindverhandeling gebeurde in opdracht van gemeenschapscentrum de Zandloper die een voorstel tot onderzoek indiende bij de Wetenschapswinkel aan de Vrije Universiteit Brussel.

Door middel van een schriftelijke enquête vroegen we de bezoekers van het centrum op 16 podiumvoorstellingen naar hun demografische kenmerken, hun tevredenheid over het centrum en hun mogelijke belemmeringen tot deelname aan activiteiten. Deze drie onderwerpen werden zoveel mogelijk vergeleken met de resultaten uit het recent afgelopen gebruikersonderzoek.

Deze thesis behandelt in het eerste deel een aantal theoriën rond cultuurdeelname. Zowel de distinctietheorie van de franse socioloog Bourdieu en de determinanten voor cultuurdeelname volgens Ganzeboom, maar ook de resultaten van het in Vlaanderen uitgevoerde onderzoek van Van der Stichele en Laermans komen aan bod. Om het geheel te kaderen wordt er een klein overzicht gegeven van het huidige cultuurbeleid alsook de wetten en decreten op de cultuur- en gemeenschapscentra.

Aan het einde van deze verhandeling slaagden we er in om een duidelijk profiel op te stellen van het huidige publiek in de Zandloper tegenover de centrumgebruikers in het gebruikersonderzoek.

Ons algemeen idee is dat de podiumbezoekers overwegend vrouwen zijn met een gemiddelde leeftijd van 46 jaar, wonende in de regio rond Wemmel. Het merendeel van hen kunnen we omschrijven als belangstellende bezoekers die meerdere keren per jaar over de vloer komen. Tegenover dit algemeen profiel vinden we een aantal opvallende kenmerken wanneer we het publiek gaan opdelen naar verschillende types van voorstellingen.

VOORWOORD

Een eindverhandeling schrijven is geen gemakkelijke opgave. Het zou zeker niet mogelijk zijn zonder de hulp en het advies van anderen. Het vergt een zee van tijd en er is een grote hoeveelheid kennis en geduld voor nodig. Mijn eindverhandeling is mede tot stand kunnen komen dankzij een aantal belangrijke personen. Dit voorwoord is de geschikte manier om deze mensen te bedanken voor hun hulp en bijdrage tot dit eindresultaat.

Allereerst wil ik mijn promotor Prof. Ignace Glorieux bedanken, die gespecialiseerd is in het onderzoeksdomein van de cultuurparticipatie en zijn assistente Katrien Lauwerysen, evenzeer gespecialiseerd in dit onderwerp. Beide hebben vanaf het begin een grote interesse getoond in het onderwerp van deze thesis en met hun expertise en kennis het onderzoek steeds in de juiste richting gestuurd.

Ten tweede bedankt aan de centrumverantwoordelijke van gemeenschapscentrum de Zandloper te Wemmel, Jan Lauwerijs en gemeenschapswerkster Lies Timperman. Beide waren steeds bereid om hun kennis over cultuur- en gemeenschapscentra mee te delen, een inzicht te geven aan de verhandeling, hulp te bieden tijdens het afnemen van de enquêtes op verschillende voorstellingen, een leuke sfeer en opvang aan te bieden en natuurlijk zijn zij het die mij de mogelijkheid hebben gegeven dit onderzoek uit te voeren.

Ten derde een bedanking aan Ilse de Bal en de andere medewerkers van Wetenschapswinkel. Zij hebben mij doorheen het hele proces een zeer goede en correcte begeleiding gegeven waarvoor mijn oprechte dank.

Als laatste bedankt aan alle mensen die op welke manier dan ook hebben meegewerkt aan de verwezenlijking van de studie: Liesbeth de Donder voor de bijlessen SPSS, het team van enquêteurs (Koen, Steven, Ronald, Julie, Heidi, Sarah, Sara, Evi, Leentje, Justine en mijn mama), mijn vriend voor het invoeren van de 1000 data in de dataset, Sara voor de hulp bij het analyseren, ouders en vrienden voor de steun...

Iedereen die een helpende hand heeft toegedragen was onmisbaar aan dit eindresultaat en mag niet worden vergeten, hoe klein de hulp misschien ook was.

Inhoudsopgave

Samenvatting	
Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
Lijst met tabellen	5
Inleiding	6
I. Theoretische achtergronden	8
<hr/>	
1. Cultuurbeleid	8
1.1 Periode 2004-2009	8
1.1.1 Competentie	8
1.1.2 Participatie	9
1.1.3 Participatiedrempels	9
2. Cultuurdeelname	10
2.1 Bourdieu	10
2.2 Bourdieu kritisch bekeken	11
2.3 Ganzeboom: Determinanten tot cultuurdeelname	12
3. Cultuurparticipatie in Vlaanderen	13
3.1 Een demografisch profiel van Vlaamse centrumgebruiker	13
3.2 Belemmeringen om te participeren	15
4. Cultuur- en gemeenschapscentra	18
4.1 Decreten	18
4.2 Functies	18
4.3 Kadering van GC de Zandloper	19
II. Doelstellingen en onderzoekopzet	21
<hr/>	
5. Doelstelling van het onderzoek	21
6. Onderzoeksmethodiek	21
6.1 Dataverzameling	21
6.2 Onderzoekselementen en steekproeftrekking	22
6.3 De vragenlijst	22
6.4 Benadering van de onderzoeksgroep	23

III. Onderzoeksresultaten van gemeenschapscentrum de Zandloper

24

7. Resultaten

24

7.1	Algemene beschrijving van de respondenten in GC de Zandloper	24
7.1.1	Demografisch profiel	24
7.1.2	Cultuur- en vrijetijdsparticipatie	28
7.1.3	Communicatieprofiel	29
7.1.4	Ticketverkoop	29
7.2	Gemeenschapscentrum de Zandloper	30
7.2.1	Activiteitendeelname: culturele initiatieven in GC de Zandloper	30
7.2.2	(On)tevredenheid van het aanbod en de infrastructuur	32
7.3	Determinanten voor cultuurparticipatie	33
7.3.1	Opleiding	33
7.3.2	Beroepsstatus	34
7.3.3	Besteedbaar inkomen	34
7.3.4	Afstand en Tijd	35
7.4	Profielopstelling binnen het publiek van een bepaald cultureel initiatief	36
7.4.1	Algemene beschrijving	37
7.4.2	Determinanten binnen de profielen	40

IV. Conclusie

41

V. Bronnen

44

VI. Bijlagen

47

Lijst met tabellen

Tabel 1: Deelnemende centra en aantal respondenten in het gebruikersonderzoek	24
Tabel 2: Aantal respondenten per voorstelling	24
Tabel 3: Verdeling bezoekers naar geslacht	24
Tabel 4: Verdeling bezoekers naar hoofdtaal	25
Tabel 5: Verdeling bezoekers naar leeftijd	25
Tabel 6: Percentage alleenstaanden wonend in Wemmel	25
Tabel 7: Verdeling bezoekers naar gezinssituatie	26
Tabel 8: Relatie leeftijd en gezelschap	26
Tabel 9: Verdeling bezoekers naar opleiding	26
Tabel 10: Relatie leeftijd en opleiding	27
Tabel 11: Verdeling bezoekers naar statuut	27
Tabel 12: Verdeling bezoekers naar netto inkomen	27
Tabel 13: Verdeling bezoekers volgens gemeenten	28
Tabel 14: Verdeling bezoekers naar lidmaatschap in andere verenigingen	28
Tabel 15: Verdeling bezoekers naar andere cultuurcentra, gemeenschapscentra of theaterhuizen	29
Tabel 16: Verdeling bezoekers naar communicatiekanalen	29
Tabel 17: Relatie ticketformule en leeftijd	30
Tabel 18: Verdeling bezoekers naar abonnementen	30
Tabel 19: Verdeling bezoekers naar frequentie bezoek in de Zandloper	31
Tabel 20: Relatie leeftijd en participatie	31
Tabel 21: Verdeling bezoekers naar deelname aan voorstellingen	31
Tabel 22: Verdeling bezoekers naar tevredenheid	32
Tabel 23: Relatie opleiding en participatie	33
Tabel 24: Verdeling bezoekers naar afstand tussen woonplaats en de Zandloper	35
Tabel 25: Relatie afstand en participatie	35
Tabel 26: Relatie leeftijd en afstand als belemmering	36
Tabel 27: Relatie tijd en participatie	36
Tabel 28: Verdeling bezoekers naar voorstellingstype	36
Tabel 29: Verdeling bezoekers naar demografisch profiel (1)	37
Tabel 30: Verdeling bezoekers naar demografisch profiel (2)	37
Tabel 31: Verdeling bezoekers naar demografisch profiel (3)	38
Tabel 32: Verdeling bezoekers naar demografisch profiel (4)	38
Tabel 33: Verdeling bezoekers naar communicatiekanalen	39
Tabel 34: Verdeling bezoekers naar ticketformule	39
Tabel 35: Verdeling bezoekers naar frequentie bezoek in de Zandloper	39
Tabel 36: Verdeling bezoekers naar cultuurdeterminanten (1)	40
Tabel 37: Verdeling bezoekers naar cultuurdeterminanten (2)	40

INLEIDING

Sinds de droom van minister Frans van Mechelen, om in de jaren zestig een uitgebreid netwerk van culturele centra in Vlaanderen op te starten, zijn er niet enkel vele veranderingen geweest in het culturele landschap, ook het publiek dat participeert is grondig gewijzigd. Onze huidige samenleving kenmerkt zich door een diversiteit aan mensen en culturen. De vergrijzing blijft toenemen en de meerderheid van de jongeren, alsook de allochtone bevolking, zou niet meer geïnteresseerd zijn in het traditionele cultuuraanbod. Met het traditionele cultuuraanbod verwijzen we naar de bezoeken aan musea, dans, muziek, beeldende kunst en theater. De publieksgroepen die op dit aanbod afkomen zijn doorgaans hoger opgeleid, ouder en hebben een Nederlandse achtergrond (Ranshuysen, 1999; Schramme & Gillard, 2007, p. 9).

Dat cultuurparticipatie één van de sleutelbegrippen is in ons huidig Vlaams Cultuurbeleid wil nog niet zeggen dat de Vlaming anno 2008 meer participeert aan cultuur. Er is een opmerkelijke daling in de tijd besteed aan vrije tijd en vermaak (Van Severen, 2008). Dit kan worden verklaard vanuit de opmars van de nieuwe media en een aantal drempels die, ondanks verschillende initiatieven om deze drempels te verwijderen, er nog steeds voor zorgen dat een grote groep van de bevolking wordt uitgesloten om deel te nemen aan het cultuuraanbod. Sommige centra hebben zelf geen idee dat ook zij met deze problematiek te maken hebben. Daarom is het belangrijk voor een cultuurcentrum om onderzoek te doen naar de drempels die zich stellen voor publieksgroepen die minder vaak participeren. Wat weerhoudt een publiek ervan daadwerkelijk van het aanbod gebruik te maken? Kunnen we specifieke belemmeringen waarnemen?

Omwille van de verschuivingen in onze samenleving en een cultuurbeleid waar de nadruk sterk is gelegen op participatie, wil gemeenschapscentrum de Zandloper te Wemmel een gedetailleerd beeld krijgen van zijn bezoekers en wat zij vinden van de activiteiten in het centrum. Wanneer de Zandloper een beeld zou krijgen van het profiel van zijn centrumgebruikers, zou men hiermee rekening kunnen houden in het centrumbeleid, beheer en begeleiding. Want zoals Wim van Severen het zei met de mooie woorden: *"Als het aanbod problematisch is, zal betere promotie je niet vooruit helpen."* (Van Severen, 2008)

Het gemeenschapscentrum kan sinds 2002 dankzij zijn registratiesysteem en dankzij een reeds uitgevoerd onderzoek in juni 1999, een aantal gegevens afleiden in verband met zijn bezoekers.

Het algemeen idee is dat hun bezoekers tussen de 30 en 60 jaar zijn, redelijk welstellend en dat ze hoofdzakelijk vanuit de nabije gemeenten afkomstig zijn.

Het doel van deze thesis is nu een nieuw profiel op te stellen van de huidige podiumgebruikers in het gemeenschapscentrum. Om te weten waar de Zandloper zich positioneert tussen de andere cultuur- en gemeenschapscentra, zullen we de gevonden resultaten uit ons onderzoek vergelijken met de resultaten uit het recent afgelopen gebruikersonderzoek (Cultuur lokaal, 2008). Het gebruikersonderzoek vormt de basis van ons onderzoek.

We willen niet alleen een algemeen demografisch profiel opstellen, maar ook onderzoeken in welke mate de bezoekers tevreden zijn over het centrum en de mogelijke belemmeringen tot hun cultuurdeelname. Klopt het dat er minder ouderen en jongeren naar het centrum komen? Vanwaar zijn de meeste bezoekers afkomstig? Komen ze uit de randgemeenten of net niet? Is er een duidelijk onderscheid te maken tussen het aantal keren dat mannen en vrouwen participeren aan cultuur? Speelt het inkomen, beroep of afstand een rol om deel te nemen aan de podiumactiviteiten?

In deel 1 wordt voornamelijk het beleid en een aantal resultaten uit verscheidene onderzoeken toegelicht. Zo wordt ons onderzoek beter gekaderd en geeft dit mogelijkheid tot vergelijkingen met de gevonden resultaten.

Hoofdstuk 1 gaat dieper in op het Vlaamse beleid. Er wordt bijzondere aandacht gegeven aan de 3 kernpunten in het huidige beleid van 2004-2009: competentie, participatie en participatiedrempels. Dit met het oog op de cultuurdeelname theorieën in de volgende hoofdstukken en de resultaten van ons onderzoek in deel 2.

In hoofdstukken 2 en 3 willen we de cultuurparticipant gaan bekijken. Doorheen de gehele eindverhandeling is geprobeerd om te werken met zo veel mogelijk recente literatuur. De socioloog Bourdieu heeft echter een zeer leidinggevende rol gespeeld in de onderzoeken naar cultuurparticipatie dat hij bijgevolg uitgebreid wordt behandeld.

Vervolgens is er een kritische reflectie op Bourdieu zijn theorie en sluiten we dit deel af met de determinanten tot cultuurdeelname volgens Ganzeboom. Aan de hand van deze reflectie en determinanten kan er worden overgegaan naar een algemeen beeld van cultuurparticipatie in Vlaanderen. We proberen een profiel op te stellen van de huidige gebruikers van de cultuur- en gemeenschapscentra en hun belangrijkste belemmeringen. Dit alles doen we aan de hand van de resultaten van het gebruikersonderzoek.

De decreten en functies van de cultuur- en gemeenschapscentra evenals hun verschuivingen vormen het slot van deel 1. Dit deel wordt toegepast op onze case de Zandloper. We geven een extra aandacht aan de gemeente Wemmel als één van de faciliteitengemeenten. Een faciliteitengemeente kent immers een speciale problematiek aangezien de anderstaligen er meer dan 50% van de bevolking innemen.

Deel 2 bestaat uit hoofdstuk 5 en 6. Beide richten zich op de methodologie. De doelstellingen van het onderzoek worden aangehaald en er wordt duidelijk omschreven hoe dit onderzoek tot stand is gekomen. Meer bepaald worden de soort van dataverzameling, steekproeftrekking en benadering van de onderzoeksgroep gedefinieerd.

Na de uiteenzetting van de methodologie zullen we in deel 3 beginnen met hoofdstuk 7 waar we de resultaten van het onderzoek presenteren en vergelijken met het gebruikersonderzoek¹. Het onderzoek focust zich vooral op de bezoekers van podiumvoorstellingen. Naast een aantal socio-demografische vragen, worden er ook een aantal gerichte vragen behandeld over de belemmeringen en de tevredenheid over het centra. In een laatste hoofdstuk maken we een profiel op voor de film-, muziek-, humor en theatervoorstellingen.

De eindverhandeling wordt afgesloten met een algemene conclusie. Deze conclusie wil een basis vormen en ruimte bieden tot verder onderzoek in de toekomst.

¹ Bijlagen I. Verantwoording voor overschrijden van het aantal toegestane woorden

I. Theoretische achtergronden

1. Cultuurbeleid

De afgelopen jaren heeft het cultuurbeleid verscheidene veranderingen ondergaan. De periode 2000-2004 wordt gekenmerkt door een hervorming van het decretaal kader (Lievens, Waeye, & Meulemeester, 2006). Ondanks de verschillende verschuivingen heeft het beleid doorheen de jaren min of meer dezelfde doelstellingen nagestreefd.

Ten eerste zien we de democratisering van cultuur. Dit is zowaar één van de oudste doelstellingen in de geschiedenis van het Vlaamse cultuurbeleid. Het kent zijn oorsprong in het beleid van de jaren zestig en zeventig bij cultuurminister Frans van Mechelen. Belangrijk instrument voor het bereiken van deze democratisering was de geografische spreiding van de culturele centra. Aanvankelijk wordt dit beoogd door het bevorderen van cultuurspreiding, zowel horizontaal als verticaal. Met een horizontale spreiding bedoelen we de geografische spreiding van cultuur en verticaal is de sociale spreiding of anders gezegd de spreiding van cultuur naar alle lagen van de bevolking.

Als tweede beleidsdoelstelling moet de overheid ervoor zorgen dat er nieuwe cultuur wordt gecreëerd, gepresenteerd en dat deze wordt bewaard. Er moeten met andere woorden nieuwe culturele uitingen en producten tentoongesteld worden, maar deze moeten bewaard worden voor de komende generaties.

Als laatste doelstelling zien we de gemeenschapsvorming. Het feit dat cultuur een middel kan zijn om mensen dichterbij elkaar te brengen en sociale netwerken te versterken. Het is een idee dat reeds langer bestaat, maar waar men sinds kort een nieuwe term voor heeft gevonden. In de context van cultuur moet gemeenschapsvorming er voor zorgen dat via cultuur mensen elkaar sneller kunnen ontmoeten en zo het sociaal weefsel kan worden vergroot (De Pauw, 2005; Colpaert, Glorieux, Lauwerysen, Moens, & Vandenbroeck, 2007).

1.1 Periode 2004-2009

De beleidsperiode van 2004-2009 legt een sterke nadruk op cultuurparticipatie en culturele competentie. In de beleidsnota wordt ook uitgebreid aandacht besteed aan de participatiedrempels die bepaalde groepen van de bevolking ondervinden (Anciaux, 2004, p. 15-16).

1.1.1 Competentie

Om van een kunstwerk in een museum te kunnen genieten moet men beschikken over een soort van culturele kennis. Bourdieu en de Franse socioloog Dardel verwoordden dit als: het beschikken over culturele competenties. Voor andere soorten van vrijetijdsbestedingen hebben we dan weer andere vaardigheden en kennis nodig (Faché, 1985). Het begrip is er gekomen toen men begon te beseffen dat het spreiden van cultuur, de participatie niet mee ging verhogen. Mensen moesten ook cultureel worden gevormd. Hun interesse moest gewekt worden om daadwerkelijk ook te gaan participeren.

Competentie omvat in deze context de waaier aan vaardigheden, attitudes en kennis die van belang zijn bij het participeren aan cultuur. Het is een vermogen om met kunst en cultuur te leren omgaan. Wanneer men de sociaal- culturele competenties alsook het engagement van de mensen kan verhogen zal dit invloed hebben op de kwaliteit van de participatie en de cultuurbeleving (Lievens & Waeye, 2005). Belangrijke partners bij de ontwikkeling en het verwerven van deze culturele competentie zijn, behalve het onderwijs: het sociaal-cultureel volwassenenwerk, het jeugdwerk, de amateurkunsten, de cultuurcentra, de bibliotheken, kunsteducatie/cultuureducatie, de media, de intercultureel bemiddelaars. Maar ook de instellingen binnen de professionele kunsten en de cultureel-erfgoedsector zelf kunnen hier een belangrijke rol in spelen (Anciaux, 2004, p. 16).

1.1.2 Participatie

Participatie is zowel 'deelnemen' waar de deelnemers de gebruikers, de aanwezigen, de toeschouwers of meedoeners zijn, en 'deelhebben' waar de nadruk vooral wordt gelegd op de betrokkenheid (Memorie van toelichting, 2007, p.3).

Participatie aan cultuur is de tweede stevige pijler in het huidige beleid van minister Anciaux. De doelstelling van de cultuurparticipatie kent drie objectieven: participatieverdieping, -vergroting en -vernieuwing. Concreet betekent dit dat meer mensen moeten deelnemen, ze moeten dat vaker doen en ze moeten kunnen proeven van verschillende vormen van cultuur. Deze drie doeleinden hebben als achterliggend idee dat cultuurparticipatie de kansen van het individu op een autonoom bestaan vergroot. Het maakt van de burgers kritische en actieve deelnemers aan een open en democratische samenleving. Men zou kunnen zeggen dat het beleid cultuur niet alleen ziet als een individueel recht, maar tevens ook beschouwt als een maatschappelijke hefboom.

Het bevorderen van participatie betekent niet alleen meer mensen bereiken, maar ook nieuwe groepen van participanten, die tot op heden weinig of nooit met cultuur of kunst in aanraking zijn gekomen motiveren. Men legt een extra nadruk op het sociaal verruimen en het benaderen van diverse lagen in de samenleving.

Meer participatie zou worden bereikt door een groter aanbod aan verschillende vormen van Kunst en Cultuur. De Vrind stelt vast dat het participeren aan het verruimde aanbod hier in Vlaanderen over de laatste jaren nogal constant is gebleven. Wel zijn er een aantal kenmerkende verschuivingen vast te stellen. Zo is er een toename van het bijwonen van pop- of rockconcerten terwijl de andere podiumkunsten eerder lijken te stagneren of licht afnemen (Vrind, 2006).

1.1.3 Participatiedrempels

De bevinding dat je weinig jongeren, laaggeschoolden, armen en allochtonen in opera's, theaters of balletten terug vindt zien we stevast terugkeren in de resultaten van voorbije onderzoeken naar cultuurparticipatie (Cultuur lokaal, 2008; Pickery en Pauwels, 2007; Vrind, 2006). Je ziet ze niet in musea, galerijen of bibliotheken en evenmin op klassieke concerten. Er zijn verschillende drempels die dit kunnen verklaren. Zo heeft men het financiële aspect dat cultuur te duur is. De sociale en culturele drempels waar mensen zich afvragen waar ze moeten gaan zitten? De gedragsregels van hoe zo een voorstelling in zijn werk gaat? Praktische belemmeringen zoals hoe men er kan geraken? (Caron, Carpentier, Corijn, Demeyer, Geldof, Snick, & Naegels, 2006)

Het Cultuurbeleid wil zo veel mogelijk van deze belemmeringen die mensen hinderen om deel te nemen aan cultuur verwijderen. Drempels zijn van diverse aard en worden in het participatiebeleid onder 5 algemene categorieën ondergebracht:

- Informatiedrempels: werpen hindernissen op wat de bekendheid, 'leesbaarheid', verspreiding en begrijpelijkheid van culturele manifestaties betreft.
 - Praktische drempels: initiatieven die moeilijk bereikbaar zijn voor een aantal mensen, en dat door problemen i.v.m. de bereikbaarheid met het openbaar vervoer, de fysische (on)toegankelijkheid van de infrastructuur, de openingsuren, de mogelijkheden voor kinderopvang enz..
 - Financiële drempels: houden verband met de kostprijs voor het participeren aan cultuur.
 - Sociale drempels: maken dat het sociale aspect dat zo vaak met het participeren aan cultuur is verbonden, ontbreekt en dat het aanbod bepaalde sociale groepen en netwerken, voornamelijk van maatschappelijk kwetsbare groepen, niet bereikt.
 - Culturele drempels: houden verband met de culturele bagage die de aanbieders van hun cultuurparticipanten verwachten. Die bagage moet dan opgedaan zijn in het thuis- en het leermilieu (zowel de school als de niet-formele en informele leercircuits)
- (Anciaux, 2004, p. 17)

2. Cultuurdeelname

2.1 Bourdieu

De Franse socioloog Pierre Bourdieu wordt als meest toonaangevende gevonden inzake het cultuurparticipatiegedrag. Hij vertrekt vanuit het idee dat het gezin waarin men opgroeit, en ruimer bekeken de klasse waartoe dit gezin behoort, de culturele voorkeuren op latere leeftijd vastlegt. Binnen het gezin worden smaakvoorkeuren aangeleerd die er voor zorgen dat men binnen een bepaalde statusgroep in de maatschappij zal vallen (Vander Stichele & Laermans, 2007, p.248; Rebers, Koning, & Westerik, 2006). Theoretisch wordt deze these geschraagd door het habitusbegrip. Een term die wordt omschreven als: *"het duurzame geheel van in de opvoeding verworven gewontes of disposities die op hun beurt dienen gezien te worden als een verzameling van onbewuste schema's die het individuele denken, waarnemen en handelen bepalen"* (Bourdieu, 1979). Dit begrip legt het verband tussen de objectieve levensomstandigheden enerzijds en het subjectieve denken en handelen, waaronder de cultuurparticipatie en -consumptie anderzijds (Roose & Waeye, 2004).

In zijn werk vind je drie soorten klassen die elk hun eigen habitus hebben. De dominante klasse of burgerij, de middenklasse of kleinburgerij en de arbeidersklasse.

Het onderscheid tussen de drie klassen of eerder de positie die iemand inneemt in de sociale ruimte wordt volgens Bourdieu niet alleen bepaald door de hoeveelheid economisch en cultureel kapitaal, maar ook door de verhouding tussen beide kapitaalsoorten en de veranderingen die ze ondergaan doorheen de tijd. Het economisch kapitaal is de hoeveelheid financiële en materiële bronnen die iemand bezit.

Het culturele kapitaal houdt verband met het onderwijsniveau. Het is de zogenaamde legitieme of hoogculturele bagage die men van thuis meekrijgt, alsook de hoeveelheid en aard van de behaalde diploma's en de cultuurgoederen die men bezit. Het sociaal kapitaal, de toegang die men heeft tot de sociale relaties, en in mindere mate het symbolisch kapitaal, spelen echter eveneens een rol in het proces van maatschappelijke positionering.

De dominante klasse onderscheidt zich door een goût de luxe waarmee men zijn positie wil uitdrukken aan de hand van wat schaars en moeilijk toegankelijk is. De dingen hoeven niet bepaald een functie of doel te hebben. Dit terwijl de tweede klasse weinig of geen cultureel en economisch kapitaal bezit en ze de burgerij zoveel mogelijk wil imiteren omwille van het grote respect en ontzag voor dit gezelschap. Voor de arbeidersklasse moeten de zaken eerder functioneel en praktisch zijn. Ze laten zich leiden door een goût de nécessité (Roose & Waeye, 2004; Lievens et al., 2006; Tacq, 2003).

Naargelang de statuspositie die mensen bekleden op de maatschappelijke ladder bezitten ze een leefstijl die ze delen met anderen die een gelijkaardige status hebben.

Er bestaat met andere woorden een zekere homogeniteit in gedragingen en voorkeuren binnen eenzelfde statusgroep. Dit heeft onwillekeurig als gevolg dat er, in relatie tot de hiërarchisering van statusposities, een rangordening bestaat met betrekking tot gedrag en smaak. Iedere statusgroep heeft immers haar eigen specifieke gedrag en smaakpatronen op basis waarvan ze zich tracht te onderscheiden van andere statusgroepen. Bourdieu concludeert dat hoe hoger iemands positie op de ladder, hoe groter de kans dat hij/zij een voorkeur heeft voor zogenaamde hoge cultuurvormen. Smaken, opvattingen en wijzen van denken zijn noch toevallig, noch individueel, maar veeleer gebonden aan de sociale posities tussen mensen (Elchardus, 2004, p. 22-25; Laermans, 2007).

2.2 Bourdieu kritisch bekeken

Sinds de theorie van Bourdieu is er veel veranderd in cultureel en maatschappelijk opzicht zodat men zich meer en meer vragen begon te stellen rond dit toch wel zeer abstracte model. Uit verschillende resultaten en nieuwe onderzoeken bleek dat zijn theorie niet naadloos aansloot bij de werkelijkheid. We verduidelijken er enkele.

Een eerste hindernis met de realiteit vinden we terug in zijn omschrijving dat de klassenhabitus wordt bepaald door het economisch en cultureel kapitaal.

Bij economisch kapitaal zouden we moeten vaststellen dat hoe hoger op de economische ladder, hoe meer men participeert in een sfeer van legitieme cultuur. Wat onderzoekers echter opmerkten is dat de hoeveelheid economisch kapitaal schijnbaar nauwelijks van invloed is, ongeacht de manier waarop (beroepsstatus, netto-gezinsinkomen, rijkdom aan materiële hulpbronnen) en de context waarin (ouderlijk milieu of huidig milieu van respondent) deze kapitaalvorm wordt gemeten. De hoeveelheid cultureel kapitaal, waaronder zowel de culturele invloed die men van huis uit meekrijgt als de eigen opleiding dient te worden verstaan, blijkt wel van invloed op het al dan niet participeren aan de legitieme cultuur (Vander Stichele & Laermans, 2006, Laermans, 2007).

Een tweede empirische bevinding die botst met Bourdieu zijn klassenmodel is dat de elite klasse niet noodzakelijk zijn hogere status wou bestempelen via publieke en private consumptie van zogezegde hogere elitaire cultuurvormen, maar zich ook liet leiden door de meer populaire genres. De elite vertoonde een breed smaakpatroon terwijl de mensen uit de lagere klasse louter voorkeur hadden voor één of een beperkt aantal populaire genres. Richard Peterson is een Amerikaanse socioloog die deze resultaten aan het licht bracht. In zijn onderzoek in de jaren '90 ging hij op zoek naar het verband tussen de sociale status van mensen en hun culturele voorkeur. Hij bestudeerde hiervoor de muziekvoorkeur van de elite en de lagere klasse (Peterson & Simkus, 1992; van Eijck, 2000). De resultaten werden voorgesteld als een piramide waar de basis een breed vlak is met verschillende smaken van zowel populaire muziek als klassieke muziek. De top is een smalle punt met een beperkt aantal genre voorkeuren, bestemd voor de univore smaak van de lagere klassen. Peterson introduceerde deze nieuwe bevindingen onder de term van de culturele omnivoor in plaats van het begrip cultuursnobs bij Bourdieu. De culturele omnivoor is iemand die openstaat voor een grote waaier aan smaken in tegenstelling tot de culturele univoor die een beperkt smakenpalet bezit (Roose & Waage, 2004).

2.3 Ganzeboom: determinanten tot cultuurdeelname

Het werk van Bourdieu heeft zoals we reeds hebben aangehaald een rijke aanzet gegeven tot het onderzoeken van de verbanden tussen de levensstijl en achtergrond van mensen op hun participatiegedrag. Zijn belemmeringen tot participatie zijn echter barrières waar de meeste mensen zich niet bewust van zijn. Vooral in Nederlands onderzoek na Bourdieu heeft men zijn pijlen gericht op het onderzoeken van de ongelijkheid in de cultuurdeelname. Eén van de belangrijkste onderzoekers waarvan wij in ons onderzoek gebruik zullen maken is Ganzeboom. Hij stelde 4 elementen op waarvan hij denkt dat ze doorslaggevend zijn voor mensen om aan cultuur deel te nemen.

Allereerst hebben we de **informatieverwerkingscapaciteit**. Mensen moeten de bekwaamheid hebben om de cultuur te begrijpen. Cultuurdeelname wordt opgevat als een vorm van informatieverwerking, waarvoor een zekere capaciteit, de culturele competentie, noodzakelijk is. Wanneer er geen evenwicht bestaat tussen de competentie van iemand en de complexiteit van het aangeboden zal het individu afhaken. Deze culturele kennis en vaardigheden worden opgedaan binnen de gevolgde opleiding en het ouderlijke milieu.

Een tweede belangrijke factor is de **status** van iemand. Mensen nemen aan cultuur deel om zich te onderscheiden van de lagere sociale groepen en om status te krijgen binnen hun bepaalde groep. De sociale status wordt dus bepaald aan de hand van cultuurdeelname. De individuen zullen kijken of binnen hun groep cultuur nastrevenswaardig is om nog hoger op de maatschappelijke ladder te geraken. Bourdieu kan hier met zijn theorie zeker bij vermeld worden.

De factor **tijd** en **geld** (het beschikbare budget) spelen niet zo een belangrijke rol. Het zijn vooral de sociale groepen die over weinig tijd beschikken die hier hinder kunnen van ondervinden. Het zal ook meer invloed hebben op evenementen die op bepaalde tijdstippen beginnen zoals podiumvoorstellingen (Kort, 1993; Colpaert et al., 2007; Van Geit, 2003; Badisco, 2005).

3. Cultuurparticipatie in Vlaanderen

In Vlaanderen zijn Van der Stichele en Laermans (2004) toonaangevend geweest om de theorie van Peterson te testen onder de Vlaamse bevolking. Peterson werd reeds aangehaald in een vorige hoofdstuk waar hij met zijn onderzoek naar muziekvoorkeuren een nieuwe term introduceerde, namelijk de culturele omnivoor. De term duidt op een persoon die ondanks zijn hoge culturele kapitaal, zich niet slechts beperkt tot al wat 'verfijnd' wordt genoemd, maar er een brede culturele smaak op nahoudt (Rebers et al., 2006). Op basis van bevolkingsgegevens over cultuurdeelname onderzocht het duo Van der Stichele en Laermans het bestaan van culturele omnivoren in Vlaanderen. Zij gingen er vanuit dat er wel degelijk een groep omnivoren te vinden is en dat deze zou bestaan uit eerder jonge en hoger opgeleide individuen.

Resultaten geven aan dat er wel degelijk 2 groepen van omnivoren terug te vinden zijn in Vlaanderen. Men spreekt van enkele groepen omdat men uit de gegevens kan afleiden dat het hier niet gaat om een situatie waarin één duidelijk afgelijnde groep omnivoren zich onderscheidt van alle andere cultuurparticipanten. Omnivoriteit wijst op een situering met betrekking tot hoge en lage cultuur die zich op diverse wijze en in verschillende gradaties kan manifesteren. Sommigen combineren een veelheid aan populaire cultuur met hoogculturele activiteiten, terwijl voor anderen net het omgekeerde geldt. Beide groepen behoren tot een toch wel vrij jonge generatie van 18-45 jaar. Eén groep zijn de individuen die vooral cultuur gericht zijn en de andere groep zijn mensen die vaker participeren en ook een hogere opleiding hebben genoten. De onderzoekers bevestigen in hun onderzoek de opmerking van Bourdieu dat een stijgend opleidingsniveau parallel loopt met een stijgende participatiefrequentie (Van der Stichele & Laermans, 2004; 2006; Lievens et al., 2006).

3.1 Een demografisch profiel van de Vlaamse centrumgebruiker²

Dat het aantal deelnemers aan de activiteiten in de culturele centra blijft toenemen, zegt natuurlijk weinig over het profiel dat deze bezoekers hebben. Het kunnen mensen zijn die regelmatig over de vloer komen, maar ook bezoekers die toevallig naar een voorstelling komen kijken. Voor cultuur- en gemeenschapscentra is het belangrijk om te weten welk soort publiek zij aanspreken en welke doelgroep zij niet of moeilijk bereiken (Vrind, 2000).

Het centrum voor Modelling en Simulatie (Ehsal en TOR-groep VUB) voerde onderzoek van september 2004 tot december 2007, naar de situatie van de centrumgebruikers in de cultuur- en gemeenschapscentra in Vlaanderen en Brussel. Zij namen vragenlijsten af in 52 centra. Dit waren zowel centra van klasse A, B en C als gemeenschapscentra. In totaal hebben zij 19500 respondenten bereikt, wat een gemiddelde is van 375 respondenten per centrum.

We merken wel op dat zij de definitie van een centrumgebruiker ruimer opvatten als in het onderzoek van deze eindverhandeling. Gebruikers zijn hier al de personen die fysisch over de vloer van het centrum komen, terwijl ons onderzoek zich enkel richt tot de podiumgebruikers (Cultuur lokaal, 2005-2006). De resultaten van dit onderzoek werden recent voorgesteld op de studiedag "Jan en Alleman".

² Vlaamse centrumgebruiker is zowel een cultuurcentrum gebruiker als een gemeenschapscentrumgebruiker.

Naast dit onderzoek willen we af en toe gegevens aanhalen van het reeds gevoerde onderzoek in de Zandloper in juni 1999 en het seniorenonderzoek van De Donder, Verté & De Witte (2007). Dankzij de resultaten van deze onderzoeken willen we in het volgende deel een profiel opstellen van de huidige Vlaamse deelnemers aan cultuur- en gemeenschapscentra alsook hun belemmeringen tot participatie. Dit geeft ons de mogelijkheid om in het tweede deel vergelijkingen te maken met onze onderzoeksresultaten.

Vrouwen zijn met 58.7%, ten opzichte van 41.3% bij de mannen, de grootste groep van participanten. Dit geldt voor alle typen van centra. We moeten echter opmerken dat deze bezoekersverschillen niet significant zijn. Ook de Zandloper merkte in zijn laatste onderzoek op dat zijn publiek nog steeds merendeel uit vrouwen bestond (N=6141 ten opzichte van 5425 mannen). De leeftijdsgroep 45-59 jarigen blijkt oververtegenwoordigd te zijn. Een verklaring hiervoor zouden we kunnen terugvinden in de uren vrije tijd die de gemiddelde Vlaming heeft. Op dit vrijetijds aspect komen we later terug bij hoofdstuk 4.3. De tweede grootste groep is afhankelijk van het type centra. Zo zien we dat de A-B en C centra veel 30-44 jarigen aantrekken, terwijl de 2^e grootste groep van deelnemers in de gemeenschapscentra de 60+ zijn. Meer bepaald ligt dit percentage op 30.6%. Het gebruikersonderzoek meldt dat indien het participatiepatroon hetzelfde blijft de gemiddelde leeftijd zal blijven stijgen. De groep van de 60+ zal jaarlijks toenemen met 3.4%. Aangezien deze leeftijdsgroep een klasse vormt die zeer belangrijk wordt, en waarvan men voorspelt dat zij zal blijven stijgen binnen het culturele leven is het interessant om te kijken hoeveel zij dan werkelijk deelnemen.

De Donder, Verté & De Witte (2007) hebben een onderzoek gedaan naar de behoeften van ouderen in enkele gemeenten. Gemiddeld 52.7% van de Vlaamse 60-plussers heeft het afgelopen jaar minimaal éénmaal aan cultuur deelgenomen³. Dit betekent dat iets meer dan de helft van de Vlaamse senioren cultuurparticipant is. Het laagste aantal cultuurparticipanten vinden we terug in Vlaams-Brabant (50.3%) en het hoogste in Antwerpen (59.2%).

Daar waar de oudere generatie oververtegenwoordigd blijkt te zijn is het opvallend hoe klein de doelgroep 18-29 jaar is. Zowel in de cultuur als in de gemeenschapscentra is dit een opmerkelijke vaststelling. Voor al de types samen zijn zij slecht goed voor 12.9%. Vooral in de gemeenschapscentra zijn zij het minst vertegenwoordigd. De vaststelling dat deze doelgroep minder participeert kan te wijten zijn aan het feit dat zij worden blootgesteld aan allerlei vormen van vrijetijdsbesteding. Jongeren maken niet langer een onderscheid tussen hoge en lage cultuur, maar vinden bepaalde delen van 'de populaire cultuur' of 'de massacultuur' eveneens legitiem. In functie van de beschikbare tijd, sociale netwerken, specifieke individuele voorkeuren,... wordt een overwegend incidentele kunstparticipatie afgewisseld met eveneens kortstondige uitstappen binnen de sfeer van de populaire cultuur of het massavermaak. Dit alles komt overeen met de these van culturele omnivoor (Laermans, 2002; Glorieux & Moens, 2002).

In verband met het opleidingsniveau kunnen we stellen dat hoger opgeleiden sneller worden aangetrokken door het aanbod in de verschillende centra. Ten opzichte van de centra type A trekken de gemeenschapscentra nog relatief veel lager opgeleiden aan (7.3% ten opzichte van

³ Onder cultuur wordt hier bedoeld: Klassiek theater, hedendaags theater, comedy, cabaret, klassiek ballet, hedendaagse dans, performances, klassieke muziek, folk, kleinkunst, Vlaamse muziek, jazz, rock, opera, operette, commerciële film, niet-commerciële film, kunst met educatieve functie, klassieke kunsten en hedendaagse kunsten.

3.8% bij de A-centra). Het cijfer van de hoger opgeleiden is bijna het dubbele van de Vlaamse cijfers. Er zijn verschillende verklaringen waarom de cultuurinstellingen meer hoger opgeleiden zouden aanspreken en de naam van elitair zouden hebben. Enerzijds is er de informatieverwerkingstheorie van Ganzeboom en anderzijds hebben we Bourdieu met zijn distinctietheorie. Beiden werden aangehaald in hoofdstuk 2.

Dat cultuurdeelname een kwestie is van geld vertelde Ganzeboom ons. Hiermee zouden we kunnen verklaren waarom ouderen en werklozen minder participeren terwijl werkende dit net meer kunnen doen. Opvallend is echter dat uit de resultaten van het gebruikersonderzoek naar voren komt dat een hoger netto gezinsinkomen geen reden is om meer te participeren. De meeste bezoekers hebben een loon dat ligt tussen de 1000 en de 2000euro. De A-centra trekken opvallend meer mensen aan met een hoger inkomen, terwijl de gemeenschapscentra meer mensen aan trekken met een loon dat lager ligt dan 1000euro.

Onze centra zijn het meest attractief voor gezinnen met kinderen. Zowaar 70% van de respondenten in het gebruikersonderzoek hadden een gezin of vormden een koppel. Vooral in de gemeenschapscentra vormen zij een grote groep. Men zou kunnen denken dat het hebben van kinderen een grotere tijdsdruk met zich mee geeft, maar het blijkt dat het hebben van kinderen geen rem vormt op de participatie.

Gemeenschapscentra trekken vooral mensen uit de lokale omgeving aan terwijl de C, B, maar vooral de A centra merendeel mensen uit een grotere omgeving bescapelen. Afstand zou vooral ook een rol spelen als een van de belangrijkste belemmeringen bij de senioren.

De elementen die een positieve invloed hadden op de participatie vinden we terug in de klassen sociaal-culturele opleiding, sociaal netwerk en participatie van ouders. Deze stelling zouden we kunnen terugbrengen naar de onderzoeken van Van der Stichele en Laermans die tevens bevestigden dat cultureel kapitaal wel een invloed heeft op onze participatie.

Willen we nu een profiel opstellen van de centrumgebruiker aan de hand van het gebruikersonderzoek dan komen we op het volgende.

Merendeel van de gebruikers zijn vrouwelijk en hebben een gemiddelde leeftijd van 48 jaar. De leeftijdsklasse 45-59 jaar kent een oververtegenwoordiging terwijl de jongere generaties maar moeilijk hun weg vinden naar de cultuur- en gemeenschapscentra. Meestal zijn de respondenten hoger opgeleid en zijn ze werkend of gepensioneerd. De centrumgebruikers hebben meestal een gezin met kinderen of vormen een koppel. Dit heeft echter geen effect op hun participatiegedrag. Ook een hoog of laag inkomen blijkt geen hindernis om de centra te bezoeken. We merken wel op dat er verschillen zijn naargelang de centra en hun inkomensgroepen. Zo trekken de gemeenschapscentra meer mensen aan met een lager netto inkomen.

3.2 Belemmeringen om te participeren

We zagen reeds dat het huidige beleid een grote nadruk legt op het wegwerken van zoveel mogelijk participatiedrempels zodat iedereen kan deelnemen aan allerlei vormen van cultuur. We kunnen zeggen dat cultuur een universeel recht is waar iedereen zou moeten kunnen aan deelnemen. Hiermee benadrukken we opnieuw waarom het noodzakelijk is dat we blijven denken en werken aan cultuurparticipatie en dat het één van de belangrijkste kenmerken moet blijven in het beleid.

Toch is het niet gemakkelijk om de resultaten van het cultuurbeleid op het gebied van participatie vast te stellen. Aan de hand van cijfers kan men misschien wel nagaan hoeveel bezoekers een centrum telt maar men heeft geen weet of de kwaliteit en de vernieuwing van de cultuur en kunst zijn gestimuleerd. Een toename aan het culturele leven draagt niet bij tot een verbetering van de kunst –en cultuurkwaliteit. Het is mogelijksterwijs gewoon een teken dat mensen nu meer middelen bezitten om tot kunst en cultuur te geraken (Roose & Waeye, 2004).

Er moet worden opgemerkt dat er in Vlaanderen niet in gelijke mate wordt deelgenomen aan het culturele leven. Het bezoeken van diverse typen van voorstellingen is een activiteit die is weggelegd voor een minderheid van onze bevolking. Ondanks een beleid dat sterk gericht is op cultuurspreiding blijven vele podia onbekend terrein voor 80 tot 90 procent van de bevolking. Deze stelling wordt wederom bevestigd in het recente onderzoek van Pickery en Pauwels (2007). Deze 2 onderzoekers concluderen dat laagopgeleiden minder aan cultuurparticipatie doen alsook de mensen met een lager inkomen. Zij gaan wel in tegen de resultaten van het gebruikersonderzoek wanneer zij besluiten dat 55 plussers minder zouden participeren. Ook in Nederlandse onderzoeken vinden we dat het bij cultuurdeelname meestal gaat om hoogopgeleide autochtonen, alleenstaande of mensen met kinderen die het huis uit zijn (Van der Poel, 2004).

Meestal worden er een aantal categorieën van deelnemers onderscheiden. Wij gebruiken de indeling volgens Laermans. Hij onderscheidt het kernpubliek, dat maandelijks deelneemt aan tenminste twee verschillende activiteiten, de belangstellenden die meerdere keren per jaar komen, de incidentele participant, die per toeval aan cultuur deelneemt en als laatste de non-participant die aan geen enkele activiteit deelneemt. De eerste twee categorieën kan men ook omschrijven als High en de laatste twee als Light. Jongeren van nu zijn vaker hoger opgeleid, en samen met de respondenten die een voltijdse job hebben behoren zij tot de categorieën van de High users. Via deze groepen zien we in het rapport van het ministerie van de Vlaamse gemeenschap dat slechts 37.2% procent aan cultuur participeert⁴. Het pact van Vilvoorde wil dit percentage tegen 2010 naar 50% procent op trekken (Pauwels & Scheerder, 2004, p.49).

Het is dus belangrijk voor culturele centra om te weten waarom mensen niet participeren. Zo kunnen zij het beleid van hun centrum beter afstellen op de noden van de bezoekers.

Terug grijpend naar het gebruikersonderzoek dat we reeds bij het profiel van de cultuurparticipant hebben aangehaald zien we enkele opmerkelijke redenen tot niet-participatie. Men maakt bij deze belemmeringen wel een onderscheid tussen de eigen en de receptieve gebruikers. Eigen gebruikers zijn respondenten die zijn aangetroffen op eigen activiteit (door het centrum opgegeven) terwijl receptieve gebruikers respondenten zijn die zijn aangetroffen op een receptieve activiteit (door het centrum opgegeven).

De resultaten tonen aan dat de drie belangrijkste belemmeringen om niet te participeren: Geen tijd (54%), liever andere activiteit (54%) en geen tickets meer beschikbaar (50%) zijn.

⁴ Cultuur bestaat uit: klassiek concert/festival, opera, rock- of popconcert, jazz- of bluesconcert, folk concert, balletuitvoering van professioneel gezelschap, balletuitvoering van amateur-gezelschap, theater van amateursgezelschap, theater van professioneel gezelschap, museum in België, museum in buitenland en bibliotheek.

Laat ons even dieper ingaan op het fenomeen van de tijd. Wat doen wij in deze tijd en waarom hebben we er niet genoeg van?

De gemiddelde Vlaming tussen 18 en 75 jaar besteedt wekelijks ruim 10 uur aan sociale participatie en ruim 27 uur aan vrijetijdsbestedingen. In de laatste categorie valt het op dat sport en cultuur minder populaire bestedingen zijn. Er wordt gemiddeld slechts 1 uur aan cultuur doorgebracht. Splitsen we het cultuurbegrip op in cultuur met een grote 'C', de meer elitaire vormen van cultuur, en cultuur met een kleine 'c', traditionele vormen, dan zien we dat echte culturele activiteiten, met een grote C, zoals een podiumbezoek, amper 30 minuten per week in beslag nemen (Glorieux, Koelet, Mestdag, Minnen, Moens, & Vandeweyer, 2006, p. 100).

Men stelt vast dat vanaf 35 jaar het gemiddelde aantal uren vrije tijd lineair toeneemt in functie van de leeftijd. Of men dan ook meer participeert aan cultuur is een variabele die afhankelijk is van de elementen opleiding en beroep. Universitair geschoolden beschikken tijdens een werkdag gemiddeld over drie vrije uren, maar ruim de helft moet het echter met minder dan twee uur vrije tijd stellen. Hoger opgeleiden wijzen dit gebrek aan tijd vaak aan als een participatiedrempel. Terwijl lager opgeleiden meer aangeven dat ze liever thuisblijven (Laermans onderzoeksrapport, 2002).

In het hoofdstuk 3.1 waar we hebben geprobeerd om een profiel van de centrumgebruiker te schetsen, toonden we aan dat de leeftijdsklasse 60+ een stijgende participerende doelgroep is. Daarom is het belangrijk om specifiek te weten wat deze gebruikers hun belemmeringen zijn. Gebruiken we terug het onderzoek van De Donder et al. (2007) zien we dat er heel wat andere redenen tot niet participatie worden opgegeven. De belangrijkste redenen die hier werd opgegeven is het hebben van "geen interesse". Deze belemmering werd opgegeven in al de Vlaamse provincies. 54.8% van de senioren heeft er gewoon geen zin in. Op de tweede, derde en vierde plaats zien we dat vooral de kostprijs, het feit dat vele voorstellingen 's avonds plaats vinden en de afstanden naar het centrum, een belangrijke plaats innemen.

De factor afstand is echter niet voor elk soort van cultuurbezoek hetzelfde. Roose en Waeye (2002) stelden vast dat de afstand voor een museumbezoek remmender werkt dan dit het geval is voor theaterbezoek.

Als besluit van dit hoofdstuk over belemmeringen kunnen we zeggen dat het vooral afhangt van de leeftijdsklasse waarin men zich bevindt. Voor oudere mensen zijn het vooral meer praktische belemmeringen zoals de kostprijs en de afstand terwijl het voor de andere groepen een kwestie van interesse is.

4. Cultuur- en gemeenschapscentra

4.1 Decreten

"Het Lokaal Cultuurbeleid wil de cultuur- en de gemeenschapscentra alle kansen geven om zich verder te ontwikkelen als krachtige motoren van een plaatselijk cultuurbeleid". (Anciaux, 2005)

We toonden reeds aan dat Frans van Mechelen de aanzet heeft gegeven tot het opstarten van een netwerk aan cultuurhuizen. Na de democratisering van het onderwijs was cultuur aan de beurt. Het decreet van 1973 gaf aan dat de toenmalige culturele centra dienden als instrumenten van een beginnend Vlaams cultuurbeleid. Zij dienden om de publieksdeelname te stimuleren. Centra werden ingedeeld in centra type A, B, C of D.

In 1991 kwam er herstructurering van de voormalige indeling binnen de centra. De indeling gebeurde op basis van infrastructuur, werking van het centrum, en het inwonersaantal van de gemeente.

Door een enorme groei in het aantal centra en hun spreiding over Vlaanderen, alsook een reflectie over hun taken komt er een nieuwe wet in 2001. Het vormt de start van een lokaal cultuurbeleid waar er een onderscheid wordt gemaakt tussen de gemeenschapscentra en de cultuurcentra. Beide types behoren tot de gemeentelijke infrastructuur en hebben de drievoudige taak van cultuurspreiding, gemeenschapsvorming en het bevorderen van de cultuurparticipatie (Colpaert et al., 2007).

4.2 Functies

Cultuurcentra presenteren een eigen cultuurspreidingaanbod met professioneel artistiek werk, zoals theater, concerten en dansvoorstellingen en richten zich hiermee tot de ruimere omgeving. De invulling van de opdracht 'cultuurspreiding' zal verschillen naargelang de categorie van het centrum.

Bij de gemeenschapscentra zien we een beperkt aanbod en een nadrukkelijke richting op de lokale context. Gemeenschapscentra zijn erkende partners in het lokale netwerk . Dit belet niet dat ze daarnaast een aanvullend, specifiek profiel kunnen hebben dat de grenzen van de plaatselijke uitstraling overstijgt. Het is de uitdrukkelijke bedoeling dat de gemeenschapscentra zorgen voor de humuslaag van de cultuurparticipatie. Ze moeten het publiek initiëren in actuele podiumkunsten, muziek en educatie en de zin naar meer opwekken. De gemeenschapscentra hebben een drempelverlagende functie op het gebied van cultuurparticipatie. Ze doen dit niet door grote hoeveelheden aan voorstellingen te presenteren, maar door een eerder beperkt maar doordacht programmapakket te maken, waarin naast het afnemen van een aantal voorstellingen ook lokale projecten zijn verweven (De Pauw, 2005; Cultuur lokaal, 2005). Als voornaamste taak kunnen we bij de gemeenschapscentra concluderen dat zij vooral de gemeenschapsvorming moeten bevorderen om zo de kwaliteit en de samenhang van een lokale gemeenschap te versterken. Zij willen de Nederlandstalige belangen behartigen in de gemeenten, proberen mee te werken aan de maatschappelijke participatie van de bevolking en aan de verbetering van de lokale samenleving.

4.3 Gemeenschapscentrum de Zandloper in de Vlaamse Rand rond Brussel

Als een van de 6 faciliteitengemeenten in de rand rond Brussel is Wemmel verplicht om zijn gemeentelijke diensten ook aan te bieden in een andere taal dan in de officiële taal van het grondgebied waarin zij zijn gelegen.

Gemeenschapscentrum de Zandloper is één van de 7 gemeenschapscentra die is opgenomen in de vzw 'de Rand'. Deze vzw werd opgericht eind 1996 en heeft tot doel het Nederlandstalige karakter van de Vlaamse Rand rond Brussel te ondersteunen en te bevorderen. In de beheersorganen zijn de Vlaamse Gemeenschap, de provincie Vlaams-Brabant en het plaatselijk sociaal-cultureel leven structureel vertegenwoordigd. Vzw 'de Rand' werkt voor de negentien gemeenten van de Vlaamse Rand, met een bijzondere klemtoon op de zes faciliteitengemeenten.

Naast de Zandloper in Wemmel willen de Boesdaalhoeve in St. Genesius Rode, de Bosuil in Jezus-Eik, de Moelie in Linkebeek, de Lijsterbes in Kraainem, de Muze in Drogenbos en de Kam in Wezembeek-Oppem, centra zijn waar Vlaamse activiteiten worden gepresenteerd, maar met een uitnodigende hand naar al diegene die anderstalig zijn en die zich graag willen integreren in Vlaanderen. De gemeenschapscentra ondersteunen het plaatselijke verenigingsleven en bieden een kwaliteitsvolle culturele programmering aan. Daarnaast ondersteunen ze de plaatselijke culturele raden logistiek en financieel en focussen ze zich in het bijzonder op jeugd en sport (Verzameld werkt, 2005).

De Vlaamse overheid heeft de beslissing van eigen centra op te richten in de faciliteitengemeenten niet voor niets genomen. Het Nederlandstalige karakter ligt hier immers onder grote druk aangezien in de meeste faciliteiten gemeenten de Franstalige inwoners de meerderheid vormen.

Natuurlijk zijn de faciliteitengemeenten niet over één kam te scheren en kent iedere gemeente zijn specifieke samenstelling en problematiek. Toch zie je de afgelopen jaren een evolutie en een kentering. Dat blijkt uit academisch onderzoek. Het aantal Nederlandstalige neemt af, gemiddeld zijn er nog zo'n 22,3 %. De inwijking in die gemeenten is bijzonder groot. Vooral vanuit Brussel zie je een Nederlandstalige en Franstalige beweging naar de groene rand (Ritsmans, 2007).

De faciliteitengemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem hadden begin 1999 samen 67.764 inwoners. Bij dit aantal kwamen de zes daarop volgende jaren 4396 inwijkelingen uit Brussel (na aftrek van de uitwijkelingen). Dit is goed voor een toename van 6,5%. Voor Wemmel was de verbrusseling goed voor 11.3%. Deze verbrusseling in de Vlaamse Rand blijkt niet te stagneren, maar elk jaar toe te nemen (Laermans, Michiels, Hauthem, Laeremans, & Jeanfils, 2006).

Uit een aantal gegevens van 2006 kunnen we voor de gemeente Wemmel het volgende afleiden. Op een bevolking van 14.996 mensen, met meer mannen dan vrouwen, telt de gemeente 8.5% vreemdelingen. Dit is meer dan het Vlaamse gewest dat slechts een percentage telt van 5.2%. Het aantal allochtone en autochtone nieuwkomers per 1000 inwoners stond op 11.

Wemmel is een van de enige gemeenten in de Rand waar het aantal Franstalige en Nederlandstalige gelijk is verdeeld.

De leeftijdscategorie 40-44 jaar bij mannen en 45-49 jaar bij vrouwen zijn de twee sterkst vertegenwoordigde klassen in de gehele gemeente. Opvallend is dat een groot aantal van de vrouwen alleenstaand is (N=1093).

Het gemiddeld inkomen van de bewoners vanaf 1995 tot 2003 telt 16.802Euro. Dit is 1000Euro meer dan de bewoners in de stedelijke gebieden rond Brussel en bijna 3000Euro meer dan de mensen in het Vlaamse gewest (Bral & Deschamps, 2007).

II. Doelstellingen en onderzoeksopzet

5. Doelstelling van het onderzoek

Het centrum de Zandloper wil een onderzoek aangaan om een profiel op stellen van zijn bezoekers. Met dit onderzoek wil men de basis leggen naar onderzoek in de toekomst. Via het profiel uit dit onderzoek zou men kunnen nagaan of het cultuurcentrum potentiële doelgroepen in de nabije omgeving niet bereikt en hoe ze het beleid van hun centrum hier kunnen op oriënteren.

Het centrum kan reeds gebruik maken van een aantal gegevens die verzameld werden bij een onderzoek uit juni 1999. Vóór dit onderzoek heerste er een algemeen beeld dat de bezoekers tussen de 30-60 jaar zouden zijn en afkomstig uit de omgeving. Een kwantitatieve benadering zou ons in staat moeten stellen een meer gedetailleerd beeld te ontwikkelen van de huidige gebruikers in het centrum.

Eerst en vooral willen we een algemeen demografisch profiel samenstellen. Dit houdt in: het geslacht van de meeste bezoekers, hun leeftijd, hun woonplaats, huidige beroepstoestand, diploma en netto-inkomen. Al deze resultaten zullen we zoveel mogelijk vergelijken met de resultaten van het gebruikersonderzoek. Zo kan de Zandloper beter zijn positie bepalen ten opzichte van andere centra. Vervolgens willen we na het opstellen van dit profiel dieper ingaan op een aantal determinanten tot participatie die werden aangehaald in het theoretische gedeelte. We gaan kijken of opleiding, beroep, inkomen, afstand en tijd een effect hebben op het aantal keren dat onze respondenten participeren aan activiteiten. Daarnaast willen we ook de tevredenheid van onze respondenten in kaart brengen. Als laatste stellen we voor 4 types van voorstelling een profiel op van de bezoekers .

6. Onderzoeksmethodiek

6.1 Dataverzameling

In het onderzoek werd gebruik gemaakt van een kwantitatieve werkwijze. De voordelen van een dergelijke benadering is dat het ons in staat stelt om een grote groep te bekijken en via het gevonden cijfermateriaal een overzicht kan worden weergegeven van het centrum.

Om een zo gedetailleerd mogelijk beeld te krijgen van de bezoekers in het gemeenschapscentrum werd tijdens een periode van 3 maanden, vanaf 15 november 2007 tot en met 31 januari 2008, tijdens 16 voorstellingen een team ter plaatse gesteld dat rechtstreeks vragenlijsten uitdeelde aan de bezoekers.

De dataverzameling gebeurde in een aantal fases. Eerst en vooral is er gekeken naar welke voorstellingen er in de volgende 3 maanden plaats vonden. Al de vertoningen van de Zandloper kunnen worden opgedeeld in verschillende categorieën. Zo heeft men de filmvoorstellingen, de familievoorstellingen, de theatervoorstellingen, muziekvoorstellingen en andere.

Een logische volgende stap was het aanduiden van de activiteiten waar we de enquêtes zouden afnemen. Aangezien de korte periode waarin dit onderzoek moest plaatsvinden, was het niet mogelijk om van elke categorie voldoende voorstellingen te onderzoeken.

We namen al de voorstellingen te beginnen op 15 november. In totaal waren er 16. In dit aantal zitten enkele voorstellingen die op meerdere dagen plaats vonden. In bijlagen vind men de totale lijst van voorstellingen met het aantal verwachte respondenten en het aantal teruggekregen ingevulde vragenlijsten. Het zijn in totaal 3 muziekvoorstellingen, 3 filmvoorstellingen, 2 soorten theatervoorstellingen (waarvan bij elk 3 voorstellingen) en 3 humorvoorstellingen. Het verschil tussen beide klassen moeten we nuanceren aangezien er mensen zijn die naar meerdere voorstellingen zijn gekomen en niet elke keer een enquête hebben ingevuld⁵.

De volgende fase was het samenstellen van een team dat bij elke voorstelling mee ging helpen schriftelijke enquêtes uit te delen. Deze groep varieerde van 2 tot 10 mensen, afhankelijk van het aantal verwachte bezoekers bij de voorstelling.

In een laatste stap werden de vragenlijsten gecodeerd en geanalyseerd met het statistische verwerkingsprogramma SPSS. (De Vocht, 2006; Van der Gucht, Palmen & Lombaert, 2003).

6.2 Onderzoekselementen en Steekproeftrekking

De onderzoekselementen betreft de huidige bezoekers van GC de Zandloper. Met bezoekers bedoelen we hier in het onderzoek niet iedereen die in het centrum gebruik maakt van de faciliteiten zoals de cafetaria, de danscursussen, taalcursussen, enz. maar enkel diegene die naar één van de 16 podiumvoorstellingen zijn komen kijken. Dit onderzoek richt zich dus niet tot de gehele populatie van de Zandloper, maar slechts een beperkt segment hiervan (Billiet & Waege, 2006).

Dit is een groot verschil met het gebruikersonderzoek waar we onze resultaten zullen mee vergelijken. Zij nemen net wel iedereen die fysisch over de vloer komt in het centrum op in hun onderzoek.

Bij dit publieksonderzoek wordt er geopteerd om alle onderzoekseenheden, alle elementen uit onze gekozen populatie te betrekken. Het publiek is zeer heterogeen en daarom moeten we zoveel mogelijk steekprofeenheden bereiken om een zo nauwkeurig mogelijk profiel op te stellen.

De enquêteurs kregen de opdracht om iedereen aan te spreken die binnen komt. De bedoeling was om per voorstelling toch wel de helft van de bezoekers te bereiken. Uiteraard moet er rekening worden gehouden worden met het type van voorstelling (filmvoorstellingen, theatervoorstellingen, muziekvoorstellingen en humorvoorstellingen).

6.3 De vragenlijst

Onze vragenlijst is gebaseerd op de bestaande enquête van het gebruikersonderzoek dat begonnen is in september 2004 en recent in december 2007 werd afgerond. De reden hiervoor is dat dit vergelijkingen op het einde mogelijk maakt en we het onderzoek sneller konden starten. De basisvragenlijst van 58 vragen werd herleid tot 23 waarvan sommige specifiek aangepast aan de Zandloper. Het merendeel van de enquête bestaat uit gesloten vragen. Dit geeft in later stadium betere codeer- en verwerkingsmogelijkheden.

⁵ Bijlagen II. Respondenten op de verschillende voorstellingen.

Indien de keuzemogelijkheid "andere" bij de gesloten vragen, toch van belang dient te zijn, zal zij mee worden opgenomen in het onderzoek. De vragenlijst is opgedeeld uit een 3 tal blokken: Algemene informatie, Informatie bezoeker en GC de Zandloper en Mate van tevredenheid⁶.

6.4 Benadering van de onderzoeksgroep

De voordelen van het afnemen van een schriftelijke enquête is een lage kostprijs, het feit dat het eenvoudig is om uit te voeren en het persoonlijke contact met de mensen bevordert een optimale respons. Via dit publiekelijk benaderen kan men mensen sneller overtuigen indien ze eerst weigeren om deel te nemen.

Wanneer de bezoekers werden aangesproken en men de vragenlijst overhandigde, gaf men steeds een korte inleiding op wat men kon verwachten. Aan het invullen van de vragenlijst hing ook een wedstrijd vast. Mensen konden een abonnement winnen voor 2 personen voor 4 voorstellingen naar keuze in het volgende seizoen. Via deze extra stimulans en het geven van een gratis balpen werden de aanwezigen nogmaals overtuigd van deelname.

De vragenlijsten werden zoals eerder vermeld verdeeld gedurende 16 voorstellingen. Er was steeds een contactpersoon aanwezig waar men terecht kon met mogelijke vragen of problemen.

Het was de bedoeling dat de enquêtes zoveel mogelijk tijdens de avond zelf werden ingevuld. Omdat we bijna al de mensen moesten bereiken werd er gedurende de verschillende voorstellingen beroep gedaan op een aantal vrijwilligers. Zij werden op voorhand geïnformeerd aan de hand van een korte briefing alvorens de voorstelling startte. Dit enquêteurs team was steeds ter plaatse gedurende de hele avond. Zo konden de bezoekers hun lijsten ook nog invullen gedurende de pauze of na de voorstelling. In geval van tijdsgebrek of andere persoonlijke belemmeringen konden de mensen de vragenlijst mee naar huis nemen en later in de postbus van het centrum deponeren vóór eind januari.

⁶ Bijlagen III. Vragenlijst

III. Onderzoeksresultaten van gemeenschapscentrum de Zandloper

7. Resultaten

Alvorens deze resultaten te bekijken is het belangrijk om te weten dat het gebruikersonderzoek zoals eerder werd vermeld, al de gebruikers die het centrum bezoeken opneemt in zijn respondenten. In ons onderzoek aan de Zandloper worden enkel de bezoekers aan podiumvoorstellingen opgenomen. Hieronder een korte weergave hoe de cijfers zijn verdeeld in het gebruikersonderzoek.

Tabel 1: Deelnemende centra en aantal respondenten in het gebruikersonderzoek

	A	B	C	GC
GO	8	11	19	13
Vlaanderen	11	20	31	64
Respondenten	3544	4126	7702	4122

In de Zandloper zijn er 1195 mensen die een ingevulde vragenlijst hebben teruggegeven. Om het tijdens ons verdere verwerkingsproces gemakkelijker te maken hebben we deze voorstellingen onder gebracht in 4 categorieën, in het bijzonder: film, theater, humor en muziek.

Tabel 2 geeft weer hoeveel respondenten we voor elke categorie hebben bereikt.

Tabel 2: Aantal respondenten per voorstelling

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Film	169	14,1%	14,1%	14,1%
Theater	369	30,9%	30,9%	45,0%
Muziek	424	35,5%	35,5%	80,5%
Humor	233	19,5%	19,5%	100,0%
Totaal	1195	100,0%	100,0%	

7.1 Algemene beschrijving van de respondenten in GC de Zandloper

7.1.1 Demografisch profiel

Op een totaal van 1195 respondenten zijn er 444 mannen en 745 vrouwen die een antwoord hebben gegeven op de vraag naar hun geslacht. Dit komt neer op een verhouding van 37.3% ten opzichte van 62.7%. Onderstaande kolommen geven deze verdeling naar geslacht weer. In de 3 laatste kolommen worden de percentages van het gebruikersonderzoek weergegeven. Uit deze tabel blijkt dat vrouwen duidelijk oververtegenwoordigd zijn binnen de Zandloper (62.7%) en niet gelijk verdeeld zoals we zien in de cijfers van Vlaanderen. Er is dus ten opzichte van het vorige onderzoek in de Zandloper niets veranderd.

Tabel 3: Verdeling bezoekers naar geslacht

	De Zandloper (N=1189)	GC	CC's	VL
Man	37.3%	42.6%	41.3%	49.2%
Vrouw	62.7%	57.4%	58.7%	50.8%

Uit de vraag naar de herkomst van onze respondenten kunnen we afleiden dat bijna de volledige populatie in het centrum van Belgische oorsprong is en als hoofdtaal het Nederlands heeft. Slechts een kleine groep van de podiumbezoekers heeft Frans als hoofdtaal en dit terwijl we uit de cijfers van de gemeente Wemmel konden besluiten dat door de verbrusseling bijna de helft van de inwoners uit Franstaligen bestaat.

Tabel 4: Verdeling bezoekers naar hoofdtaal

	Frequency (N=1185)	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Nederlands	1124	94.1%	94.9%	94.5%
Frans	55	4.6%	4.6%	99.5%

De leeftijden van onze respondenten reiken van minimum 15 jaar tot maximum 84 jaar. De gemiddelde leeftijd van onze totale onderzoeksgroep is 46.2 jaar (Std.Deviation 14.758). In onderstaande tabel wordt de verdeling over de verschillende leeftijdscategorieën gegeven. Uit de vergelijking van de cijfers in de kolommen van de Zandloper met het gebruikersonderzoek blijkt dat de categorie 45 tot 59 jaar het meeste respondenten telt. Het centrum toont nog steeds een ondervertegenwoordiging van de 18 tot 29 jarigen. Toch zijn zij ten opzichte van de andere resultaten van het gebruikersonderzoek niet zo laag. Een ander opmerkelijk feit is dat de Zandloper als tweede grootste groep niet de 60+ heeft, maar wel de groep 30-44 jarige zoals bij de A, B en C centra. 60+ maken slechts voor 20.0% deel uit van de ondervraagde respondenten, ten opzichte van de cijfers van het gebruikersonderzoek voor de gemeenschapscentra (30.6%) vormen zij een ondervertegenwoordigde groep.

Tabel 5: Verdeling bezoekers naar leeftijd

	De Zandloper (N= 1181)	GC	CC's	VL
18-29 jaar	15.4%	8.9%	12.9%	18.6%
30-44 jaar	28.2%	24.8%	25.7%	27.6%
45-59 jaar	35.1%	35.7%	36.2%	25.6%
>60 jaar	20.0%	30.6%	25.2%	28.1%

Met een Kendall Tau test merken we significante verschillen op tussen de leeftijd en het komen naar de Zandloper ($p=0.00$). Er is een positieve correlatie wat er op wijst dat hoe ouder men wordt, hoe meer men participeert ($r=0.167$). We zien ook een aantal verschillen tussen de leeftijdsgroep en het soort voorstellingen waaraan men participeert. Zo kent de groep 60+ een sterke oververtegenwoordiging in het 1 tot 3 keer komen naar voorstellingen met klassieke muziek ($p=0.001$, χ^2). 19-29 jarige kennen dan weer een sterke ondervertegenwoordiging bij de Folk-, kleinkunst- en/of wereldmuziek ($p=0.000$, χ^2).

In het theoretische gedeelte lasen we dat de gemeente Wemmel een opvallend hoog percentage van alleenstaanden vrouwen heeft ($N= 1093$). Deze vaststelling merken we ook in onze onderzoeksresultaten. Tabel 6 toont aan dat 71.9% van al de vrouwen alleen woont. Van dit totaal woont nog eens 25.4% in Wemmel zelf.

Tabel 6: Percentage alleenstaanden wonend in Wemmel

	Alleenstaand	Wonend in Wemmel
Vrouwen	71.9%	25.4%
Mannen	28.1%	25.9%

De andere respondenten wonen overwegend samen met hun partner en kinderen (25.8%) of vormen een koppel (32.4%). Mensen met kinderen, maar zonder partner zijn licht ondervertegenwoordigd in het centrum. De éénoudergezinnen zijn relatief sterk vertegenwoordigd (4.1%) ten opzichte van de andere resultaten van het gebruikersonderzoek. Uit een Kruskal Wallis test blijkt echter dat de gezinssituatie geen invloed heeft op de participatie in de cultuurcentra ($p=0.082$).

Tabel 7: Verdeling bezoekers naar gezinssituatie

	De Zandloper (N=1186)	GC	CC's	VL
Alleen	16,5%	11.0%	12.1%	10.6%
Bij ouders	10,6%	9.1%	11.8%	13.0%
Gezin+kinderen	35,8%	40.5%	37.3%	32.4%
Koppel	32,4%	34.8%	34.1%	37.4%
Éénoudergezin	4,1%	3.9%	3.7%	3.4%
Andere	0,5%	0.6%	1.1%	3.1%

Hoewel de meeste een gezin vormen met kinderen komt slecht 12.6% effectief met zijn kinderen naar de Zandloper. Respondenten komen het meest met hun partner (57.8%) en met vrienden/kennissen (43.8%) naar een voorstelling kijken. Het kleinste percentage vinden we terug bij de mensen die komen in schoolverband (0.6%). In onderstaande tabel merken we verschillen op tussen de leeftijdsgroepen en wie ze het meeste meenemen. Zo komen 60+ in vergelijking met andere groepen meer alleen terwijl jongeren onder de 30 het meest komen met de ouders, vrienden, familie of in schoolverband. Mensen tussen 30-44 jaar hebben het meest aangeduid te komen met de kinderen.

Tabel 8: Relatie leeftijd en gezelschap

	<18 jaar	19-29 jaar	30-44 jaar	45-59 jaar	>60 jaar
Alleen				P=0.000	P=0.026
Met partner	P=0.000	P=0.000			
Met ouders	P=0.003	P=0.000	P=0.000		
Met kinderen					
Met familie					
Met vrienden					
Met school	P=0.000				

Tabel 9 geeft de verdeling weer van de bezoekers naar opleiding. Onze oorspronkelijke categorieën recodeerden we naar deze 5 groepen. Kijken we naar de resultaten uit ons onderzoek zien we dat meer dan de helft van de respondenten (58.7%) een opleiding hoger onderwijs hebben genoten. Slechts 3.6% heeft geen diploma of het diploma lager onderwijs. Onze bevindingen lopen parallel met de percentages van het gebruikersonderzoek. Ook in ons onderzoek wordt dus de theorie bevestigd dat cultuur- en gemeenschapscentra eerder hoger dan lager opgeleiden aanspreken. Het is wel opvallend dat het percentage van lager opgeleiden aan de Zandloper extreem laag is ten opzichte van de Vlaamse cijfers. Het aantal hoger opgeleiden is dan weer zeer hoog.

Tabel 9: Verdeling bezoekers naar opleiding

	De Zandloper (N=1188)	GC	CC's	VL
Geen of LO	3.6%	7.3%	5.0%	18.6%
LSO	10.4%	16.6%	13.4%	23.8%
HSO	26.2%	28.9%	28.5%	31.2%
HO	58.7%	47.1%	53.1%	26.5%
(andere)	1.1%			

Kijkend naar de relatie leeftijd en de gevolgde opleiding valt het ons op dat ondanks de hogere leeftijd, de meeste bezoekers allemaal een diploma hoger onderwijs hebben. Het grootste aandeel lager opgeleiden vinden we onder de podiumbezoekers die boven de 60 jaar zijn. Onder de 45 jaar zijn er zeer weinig respondenten die geen diploma of enkel een diploma lager onderwijs hebben.

Tabel 10: Relatie leeftijd en opleiding

	LO	LSO	HSO	HO	andere	Aantal respondenten
>29 jaar	4.3%	7.6%	17.3%	69.7%	1.1%	185
30-44 jaar	0.3%	3.9%	18.7%	76.3%	0.9%	337
45-59 jaar	2.1%	9.3%	32.6%	55.5%	0.5%	420
>60 jaar	10.3%	25.0%	31.0%	31.5%	2.2%	232

De Vlaamse cijfers tonen dat ongeveer de helft van de bevolking werkend is. De meeste ondervraagden in het onderzoek van de Zandloper zijn werkenden (65.2%) of gepensioneerden (21.0%). De categorie anderen omvat de werklozen, de arbeidsongeschikten en de huismoeders en vaders. Ten opzichte van de andere gemeenschapscentra in kolom 2 trekt de zandloper nog relatief veel studenten aan.

Tabel 11: Verdeling bezoekers naar statuut

	De Zandloper (N= 1186)	GC	CC's	VL
Werkend	65.2%	50.6%	54.9%	51.5%
Studerend	7.1%	6.3%	8.2%	4.2%
Gepensioneerd	21.0%	29.8%	25.1%	25.1%
Andere	6.7%	13.3%	11.8%	19.2%

De Zandloper wil een centrum zijn dat voor iedereen toegankelijk is. Zowel mensen met een laag als hoog inkomen moeten hun weg vinden naar het centrum. Daarom werd er in de enquête een vraag opgenomen die peilde naar het netto maandinkomen van de bezoekers. Onder netto maandinkomen werd verstaan zowel het eigen inkomen, als het inkomen van de partner, kindergeld, uitkeringen, inkomsten uit verhuur of andere. Niet iedereen heeft deze vraag beantwoord. Daarom vinden we hier 121 missings. Mogelijke reden hiervoor is het niet opnemen van de antwoordmogelijkheid "niet van toepassing". Hierdoor zullen een aantal bezoekers hun persoonlijke gegevens liever niet willen prijsgeven. De meeste respondenten die een antwoord hebben gegeven bezitten een netto inkomen tussen de 1000 en de 2000Euro. Dit komt overeen met de cijfers uit de andere kolommen van het gebruikersonderzoek. Opvallend is dat ons onderzoek aantoont dat er toch nog heel wat bezoekers zijn met een inkomen boven de 3000Euro. Uit het theoretische gedeelte weten we dat de inwoners van Wemmel een vrij hoog inkomen bezitten. 19.5% van de mensen met een inkomen boven de 3000euro in ons onderzoek wonen ook effectief in Wemmel. De gemeenschapscentra trekken normaal het meeste mensen aan met een inkomen <1000Euro. Dit is ook hier zo, maar opvallend is dat het percentage nog vrij klein is ten opzichte van de gemeenschapscentra in het gebruikersonderzoek.

Tabel 12: Verdeling bezoekers naar inkomen

	De Zandloper (N= 1061)	GC	CC's	VL
<1000euro	4,2%	7.9%	5.8%	5.8%
1000-2000euro	28,4%	35.5%	33.7%	29.2%
2000-3000euro	25,4%	29.4%	30.2%	49.6%
3000-4000euro	23,8%	18.1%	20.8%	17.0%
>4000euro	18,3%	9.2%	9.5%	8.1%

Op de vraag of de mensen wonende zijn in Wemmel hebben 1175 respondenten een antwoord gegeven. Cultuur- en gemeenschapscentra moeten toegankelijk zijn voor iedereen. Daarom zullen niet alleen mensen van de gemeente Wemmel naar de Zandloper komen, maar ook respondenten uit de omliggende buurgemeenten of verder gelegen regio's. Hier kunnen we verschillende redenen voor vinden. Gaande van geen centrum te hebben in de eigen gemeente tot enkel nog tickets in dit centrum. In ons onderzoek geven 227 respondenten aan dat zij wonende zijn in Wemmel. Dit is slechts goed voor een percentage van 19.3%. Een grote stroom van de bezoekers, 12.5%, is afkomstig uit de nabije gemeente Merchtem, met postcode 1785. Dit percentage kan te danken zijn aan het feit dat deze gemeente geen cultuurcentrum, noch gemeenschapscentrum heeft. In tabel 13 geven we een top 5 van de gemeenten waaruit het meeste bezoekers afkomstig waren.

Tabel 13: Verdeling bezoekers volgens gemeenten

	Frequency	Valid percent
1780 Wemmel	227	19,3%
1785 Merchtem	147	12,5%
1731 Relegem-Zelik	68	5,8%
1745 Opwijk	45	3,8%
1850 Grimbergen	41	3,5%

7.1.2 Cultuur en vrijetijdsparticipatie

Zoals we in het vorige deel hebben kunnen lezen zijn de bezoekers overwegend tussen de 45 en de 59 jaar. Maar wat is het profiel van onze bezoekers op vlak van interesse en smaak naar andere culturele centra en vrijetijdsbestedingen?

Als we kijken naar de voornaamste vrijetijdsbesteding kunnen we stellen dat 31.5% van de ondervraagden het actief lid zijn in een sportvereniging- of sportclub als belangrijkste bezigheid heeft opgegeven. Het kan dan gaan om wandelen, dansen, fietsen, schaken, dammen, voetballen,...maar telkens in groepsverband. Opvallend op de tweede plaats vinden we de vrijwilligersorganisaties terug. Tot andere belangrijke activiteiten behoren de verenigingen voor gepensioneerden, de verschillende hobbyclubs en de categorie anderen (de fanfare, toneelvereniging,...). Sport wordt het meest beoefend door de jongere generaties. Een groot aantal van de 60+ kiest dan weer voor vrijwilligersorganisaties. 30-44 jarigen zijn het minst bezig met andere activiteiten.

Tabel 14: Verdeling bezoekers naar lidmaatschap in andere verenigingen

	Sport	Vrijwilligersorganisaties	andere	Geen actief lid
-29 jaar	42%	9.8%	6.3%	34.5%
30-44 jaar	30%	11.9%	13.5%	42.5%
45-59 jaar	34.1%	13.4%	17.7%	37.9%
60+	20.9%	21.4%	24.7%	27%

(N= 1124)

In de enquête werd een extra vraag opgenomen waar we peilden naar de mensen hun bezoek aan andere cultuurcentra, gemeenschapscentra of (theater)huizen. 987 respondenten van de 1176 die deze vraag hebben ingevuld geven aan dat ze wel degelijk andere centra bezoeken. Deze groep van deelnemers duidt doorgaans de categorie anderen aan.

In deze categorie vinden we cultuurhuizen terug van allerlei omliggende, maar vooral verder liggende gemeenten. Het is na de optie Kinopolis het meest gegeven antwoord.

Tabel 15: Verdeling bezoekers naar andere cultuurcentra, gemeenschapscentra of theaterhuizen

	Aangeduid	Niet aangeduid
CC Strombeek	43%	55.4%
GC de Muze	21.2%	77.2%
GC de Bosuil	10.9%	87.5%
Kinopolis	58.2%	40.2%
KVS	12.9%	85.4%
GC de lijsterbes	8.3%	90.1%
CC de Westrand	33.7%	64.7%
GC de Kam	8.6%	89.9%
GC de Moelie	6.3%	92.1%
Andere	44.3%	54.1%

7.1.3 Communicatieprofiel

Een van onze vragen peilde naar het communicatiekanaal waardoor de bezoekers het meest op de hoogte werden gehouden. Uit de onderstaande tabel leiden we af dat één van de belangrijkste kanalen de seizoensbrochure van vzw 'De Rand' blijkt te zijn (27.1%). Daarnaast zijn het vooral vrienden/kennissen (26.2%) die hen op de hoogte brengen. Met andere woorden, de mond aan mond reclame is nog steeds uitermate doeltreffend. Het minst doeltreffend is de reclame via scholen (0.5%) en de krant (4.9%). Tabel 16 laat de vergelijking met de top 5 van het gebruikersonderzoek zien. Opvallend is dat de Zandloper net als de centra van het type A, het hebben van een eigen website in zijn top 5 heeft staan als beste communicatiekanaal. In deze moderne tijden doet Internet het niet slecht. 17.9% van de ondervraagden in de Zandloper heeft de website van de Zandloper gebruikt. We merken wel op dat er verschillen zijn naar leeftijd en het gebruik van de website. Een Chi² duidt aan dat vooral 30-44 jarigen de website het meest gebruiken en 60+ het minst ($p=0.000$).

Tabel 16: Verdeling bezoekers naar communicatiekanalen

A	B	C	GC	De Zandloper (N=1168)
1.Programmaboek 2.Uitgave centrum 3.Folder 4.Kennissen/ vrienden 5.Eigen website	1.Programmaboek 2.Uitgave centrum 3.Folder 4.Kennissen/ vrienden 5.Gemeentelijk infoblad	1.Programmaboek 2.Folder 3.Kennissen/ vrienden 4.uitgave centrum 5.Gemeentelijk infoblad	1.Gemeentelijk infoblad 2.Programmaboek 3.Vereniging 4.Kennissen/ vrienden 5.Folder	1.Seizoensbrochure 2.Kennissen/ vrienden 3.Gemeentelijk infoblad 4.Brochure Noordrand 5.Eigen website

7.1.4 Ticketverkoop

Het merendeel van de ondervraagden geeft aan zijn ticket in voorverkoop te hebben gekocht (58.4%). Aangezien we in punt 7.1.3 gezien hebben dat vele bezoekers de website van de Zandloper raadplegen is het dan ook niet verwonderlijk dat een tweede grote groep bestaat uit de mensen die hun ticket via de website bestelden (16%). De andere grote groep zijn de mensen met een abonnement (16%).

Als we gaan kijken naar samenhang tussen hoe men een ticket bestelt en de participatie aan activiteiten in de Zandloper, maken we gebruik van de Kruskal Wallis test. Resultaat toont aan dat er significante zijn tussen de verscheidene klassen ($p=0.000$). De verschillen situeren zich tussen de klassen van de mensen met een abonnement en de mensen die een ticket in voorverkoop kopen ($p=0.000$), op de website ($p=0.000$) of aan de kassa ($p=0.000$). We merken op dat het de mensen zijn met een abonnement die het meeste participeren (Mean 3.38, Std.Deviation 1.209). Mensen die via de website bestellen komen niet of een uitzonderlijke keer (Mean 1.79, Std.Deviation 1.029).

Onderstaande tabel laat ons ook zien dat er opvallende verschillen zijn tussen de soort ticketformule en de verschillende leeftijdsgroepen ($p=0.000$, $N= 1140$, Kruskal Wallis). De resultaten geven duidelijk weer dat de 45-59 jarige het meest in het bezit van een abonnement zijn (21.3%). < 29 jarigen vormen een ondervertegenwoordigde klasse bij het hebben van dergelijke formule. 22% van de 19 tot 29 jarigen bestellen hun ticket via de website en doen dit het minst aan de kassa . Bij de ouderen zien we dat zij het minst gebruik maken van de website en het meest hun ticket in voorverkoop bestellen (69.5%).

Tabel 17: Relatie ticketformule en leeftijd

	Abonnement	Voorverkoop	kassa	website
<18 jaar	0%	69.2%	15.4%	13.4%
19-29 jaar	6.7%	68.7%	2.7%	22%
30-44 jaar	16.1%	49.8%	12.2%	21.9%
45-59 jaar	21.3%	53.8%	9.8%	15.2%
>60 jaar	15.5%	69.5%	9.7%	5.3%

Vergelijken we onze resultaten met het gebruikersonderzoek valt het ons op dat ook in de Zandloper de meeste mensen niet kiezen voor een abonnementsformule (60.1%). Meer dan de helft van de respondenten koopt zijn ticket op een andere manier. In vergelijking met de Vlaamse cijfers (16%) is het percentage van de mensen met een abonnement wel de helft meer in de Zandloper (39.9%).

Tabel 18: Verdeling bezoekers naar abonnementen

	A	B	C	GC	De Zandloper (N=1153)
Nee	60.1%	69.2%	73.0%	88.0%	84.0%
Ja	39.9%	30.8%	27.0%	12.0%	16%

7.2 Gemeenschapscentrum de Zandloper

7.2.1 Activiteitendeelname: culturele initiatieven in GC de Zandloper

Het is voor de Zandloper ook belangrijk om te weten hoeveel keer hun respondenten participeren en aan welke activiteiten zij dit het meeste doen. Om betere vergelijkingen mogelijk te maken met het gebruikersonderzoek recodeerden we onze vraag 13 naar 3 klassen.

Bijna de helft van onze respondenten (48.3%) is nog nooit in de Zandloper geweest of slechts een uitzonderlijke keer. Dit is een vrij laag percentage aangezien deze vraag ook peilde naar het komen naar vergaderingen, cafetaria, tentoonstellingen, podiumactiviteiten,... Gaan we tabel 19 opdelen in de 4 soorten van publiek volgens Laermans komen we op de volgende resultaten.

We merken op dat 29.5% non-participant en 18.8% incidentele participant is (splitsing van de 48.3%). De Zandloper trekt het meeste aantal belangstellende participanten aan (40.3%) en heeft slechts een klein kernpubliek (maandelijks en wekelijks 11.4%).

Tabel 19: Verdeling bezoekers naar frequentie bezoek in de Zandloper

	A	B	C	GC	De Zandloper (N=1181)
Niet/ uitzonderlijk	14.4%	16.6%	18.8%	24.6%	48.3%
Meerdere x per jaar	57.7%	56.6%	60.2%	54.5%	40.3%
Maandelijks	24.4%	21.5%	17.3%	14.0%	6.9%
Wekelijks	3.5%	5.3%	3.7%	6.9%	4.5%

Tabel 20 laat ons de relatie zien tussen de leeftijd en het aantal keren dat men participeert. We merken op dat de jongeren de grootste groep zijn van niet of uitzonderlijke deelnemers. Laermans omschrijft in zijn theorie dat de jongeren meestal hoger opgeleid zijn en High Users (maandelijks deelnemen aan een aantal activiteiten). Tabel 10 bevestigde reeds dat ze hoger opgeleid zijn. In deze kolommen stellen we vast dat ze de grootste groep zijn van het kernpubliek. De groep 45-59 jarigen zijn diegene die het minst wekelijks op bezoek komen. 60+ vormen de kleinste groep non-participanten.

Tabel 20: Relatie leeftijd en participatie

	Niet of uitzonderlijk	Enkele x per jaar	maandelijks	wekelijks	Aantal respondenten
<29 jaar	63.0%	25.5%	4.3%	7.1%	184
30-44 jaar	55.9%	33.6%	6.0%	4.5%	333
45-59 jaar	44.6%	45.8%	7.0%	2.6%	417
>60 jaar	32.2%	51.5%	10.7%	5.6%	233

37% van de bezoekers gaat tot 3 keer toe naar theatervoorstelling in de Zandloper. De meeste bezoekers zijn nog nooit naar een werkgerelateerde studiedag gekomen. Voor de podiumvoorstellingen zijn het de klassieke muziek voorstellingen waar het grootste aantal respondenten nog nooit naar toe is geweest. We moeten dit natuurlijk nuanceren omdat er weinig dergelijke voorstellingen plaats vinden. Naar film gaat er 3.5% meer dan 3 keer in 12 maanden. Ook activiteiten van een Wemmelse vereniging lokken een groot aantal bezoekers die meerdere keren komen (5.7%).

Tabel 21: Verdeling bezoekers naar deelname aan voorstellingen

	Nooit	1-3 keer	> 3 keer
Hedendaagse muziek	77.0%	21.3%	1.7%
Klassieke Muziek	92.3%	7.4%	0.3%
Folk	80.4%	19.4%	0.3%
Theater	60.8%	37.0%	2.2%
Humor	71.3%	26.6%	2.2%
Famillievoorstellingen	90.2%	9.2%	0.6%
Film	78.7%	17.7%	3.5%
Dans	91.9%	7.5%	0.6%
Tentoonstellingen	85.2%	13.6%	1.2%
Vorming	94.9%	4.6%	0.5%
Activiteiten W.V.	84.0%	10.3%	5.7%
Activiteiten n-W v.	95.4%	4.0%	0.7%
Een beurs	93.1%	6.7%	0.2%
Een werk-studiedag	97.2%	2.5%	0.3%
vergaderingen	90.3%	5.4%	4.3%

In het theoretische deel werd door de gebruikersonderzoeken aangegeven dat er misschien meer vrouwen dan mannen participeerden, maar dat er geen significante verschillen op te merken waren in het aantal keren dat zij participeerden. Kijken we nu naar de Zandloper dan kunnen we ook hier zeggen dat er geen verschillen zijn ($p=0.635$, Mann-Whitney). Via een crosstab kunnen we ook nagaan of er een verschil is tussen mannen en vrouwen en het soort voorstelling dat zij bezoeken. Bij de optie Theater zijn er significante verschillen ($p=0.005$). Uit de percentages blijkt dat relatief meer mannen meer dan 3 keer komen naar theater (3.9% tegenover 1.1% van de vrouwen). Deze bevinding sluit niet aan bij het onderzoek van de Vrind (2006) dat stelt dat vrouwen meer naar theater gaan. Voor een werkgerelateerde studiedag blijkt dan weer dat er meer vrouwen dan mannen zijn ($p=0.011$; mannen 0.9% en vrouwen 3.3%). Voor de andere onderdelen merkten we geen verschillen.

7.2.2 (On)tevredenheid van het aanbod en de infrastructuur

Het derde deel van de enquête waren stellingen die betrekking hadden op de mate van tevredenheid met het centrum. De onderdelen die aan bod kwamen zijn onder een aantal categorieën samen te vatten.

Om te beginnen werden er een aantal stellingen naar voor geschoven in verband met de tickets. In deel 1 werd er geschreven dat er bij de top 3 van belemmeringen in het gebruikersonderzoek een opvallende nieuwkomer zat, in het bijzonder dat er geen tickets meer beschikbaar waren. Bij de Zandloper zijn echter meer dan de helft van de mensen (54.9%), die op deze vraag hebben geantwoord, tevreden. 20.7% geeft zelf aan heel tevreden te zijn.

Tabel 22: Verdeling bezoekers naar tevredenheid

	Helemaal tevreden	Niet tevreden	Tussen beide	tevreden	Zeerv tevreden	Niet van toepassing	Aantal respondenten
Beschikbaarheid kaarten	1.3%	1.8%	11.7%	54.9%	20.7%	13.1%	1039
Telefonische reservatie	0.8%	1.2%	7.5%	58.4%	18.6%	30.5%	829
Elektronische reservatie	0.8%	2.9%	10.0%	52.9%	18.2%	36.2%	762
Kortingformules	1.0%	4.2%	20.3%	47.1%	12.0%	35.0%	777
Prijzen	0.8%	1.6%	19.3%	54.4%	13.8%	13.1%	1038
Openingsuren	1.1%	2.5%	17.2%	55.9%	10.1%	29.6%	839
Sluitingen	0.8%	1.9%	16.4%	55.8%	10.4%	33.1%	798
Tijdstip v.	0.8%	0.6%	8.0%	64.1%	16.7%	13.2%	1035
Variatie v.	0.5%	0.8%	11.8%	59.0%	16.7%	17.8%	980
Kwaliteit v.	0.6%	0.5%	7.9%	60.9%	19.9%	14.6%	1018
Omkadering v.	0.6%	1.3%	15.2%	57.9%	12.5%	22.3%	927
Hulp personeel	0.8%	1.2%	6.0%	54.4%	28.4%	12.6%	1043
Locatie	0.8%	1.0%	7.8%	56.8%	24.1%	10.5%	1070
Sfeer	0.9%	0.8%	8.7%	61.2%	18.9%	11.0%	1063
Informatie	0.8%	3.5%	14.6%	55.0%	14.8%	17.4%	986
Cafetaria	2.0%	3.5%	13.3%	52.8%	18.5%	14.5%	1021

Ook de wijze van bestellen, telefonisch of elektronisch wordt zeer positief onthaald. Toch moeten we ook opmerken dat de elektronische mogelijkheid door veel mensen nog nooit is gebruikt. 36.2% respondenten van de 762 die de vraag invulden gaven aan dat deze topic voor hen niet van toepassing was. Hetzelfde zien we bij de kortingformules.

De prijzen van tickets, alsook de openingsuren van de ticketbalie worden door 54.4% en 55.9% van de respondenten positief beoordeeld. Gekoppeld aan deze ticketprijzen zien we dat een Kendall

Tau test een significant verschil aanduidt betreffende de tevredenheid van de prijzen van tickets en de leeftijd ($p=0.000$). De 30-44 jarigen zijn het meest tevreden en de -29 jarigen het minst.

Een tweede luik in deze vraag was de mate van tevredenheid aangaande de voorstellingen. Over het algemeen kunnen we voor dit luik stellen dat bezoekers tevreden zijn. Vooral de kwaliteit en de omkadering worden heel goed opgenomen.

De laatste 5 stellingen hadden als inhoud het personeel en de infrastructuur. Hulpvaardigheid en vriendelijkheid van het personeel word door de bezoekers heel hard geapprecieerd (54.4%). De cafetaria scoort het hoogste bij het niet tevreden zijn (2.0%).

7.3 Determinanten voor cultuurparticipatie

7.3.1 Opleiding

Bourdieu spreekt over een hoog cultureel kapitaal dat zal leiden tot een hogere positie op de maatschappelijke ladder. Het is een factor die bepaald wordt door iemand zijn behaalde diploma's alsook het onderwijsniveau van de persoon zijn ouders. Ook Van der Stichele en Laeremans bevestigen deze theorie. Mensen met een hogere opleiding zouden meer participeren aan het elitaire cultuuraanbod.

Gaan we deze conclusie testen in ons onderzoek komen we tot een opvallende vaststelling. Er is inderdaad een significant verschil met betrekking opleiding en komen naar de Zandloper, maar niet in de positieve zin. We zien een negatieve correlatie ($p=0.041$, $r=-0.054$, Kendall Tau) die nogmaals bevestigd wordt in onderstaande tabel. Hoe hoger het opleidingsniveau hoe meer men aangeeft niet of uitzonderlijk te komen en hoe lager het opleidingsniveau hoe meer men maandelijks of wekelijks komt. We moeten wel rekening houden met het feit dat we minder lager opgeleiden respondenten hebben in onze lijst. Vandaar ook de eerder zwakke correlatie.

Tabel 23: Relatie opleiding en participatie

	Niet of uitzonderlijk	Enkele x per jaar	maandelijks	wekelijks	Aantal respondenten
Geen of LO	33.3%	57.1%	4.8%	4.8%	42
LSO	42.6%	44.3%	8.2%	4.9%	122
HSO	47.9%	40.4%	7.2%	4.6%	307
HO	50.4%	38.5%	6.8%	4.3%	691
Andere	61.5%	30.8%	0.0%	7.7%	13

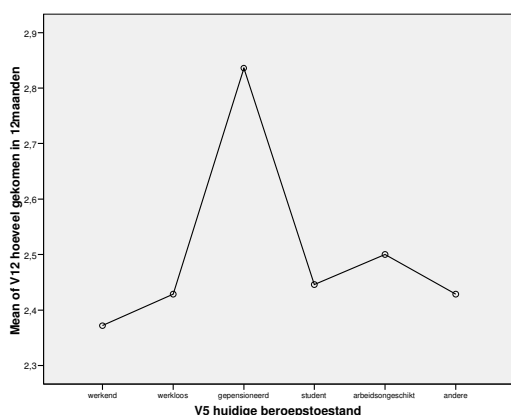
Het hoogst behaalde diploma van zowel vader als moeder heeft op onze respondenten wel een significante negatieve invloed naar participatie toe (vader $p=0.002$, $r=-0.079$ en moeder $p=0.000$, $r=-0.091$ Kendall Tau). Hoe lager het diploma van vader en moeder, hoe meer men meerdere keren per jaar is gekomen ($p=0.007$ en $p=0.001$, χ^2).

Ook zijn er verschillen tussen het soort opleiding dat men volgt en het soort voorstelling waar men naar toe komt. Dit merken we op in een kruistabel. Mensen met een lager secundair technisch diploma of anders opgeleide bezoekers zijn de groepen die 1 tot meer dan 3 keer komen naar familievoorstellingen ($p=0.000$). Anders opgeleide respondenten komen ook meer dan 3 keer naar de film ($p=0.048$), en als laatste zien we dat de mensen met een diploma hoger onderwijs korte type tot 3 keer komen naar tentoonstellingen ($p=0.006$)

7.3.2 Beroepsstatus

Men zou kunnen denken dat een beroepsactiviteit de culturele participatie in de weg zou staan. Werkenden hebben minder uren vrije tijd dan niet-werkenden en zouden in deze tijd dus minder aan culturele activiteiten kunnen deelnemen. Wat echter blijkt is dat het omgekeerde zich vertoont. Niet-werkenden zijn minder cultureel actief dan werkenden. De tijdsbeperkingen van werkenden vormen geen barrière voor cultuurdeelname (Lievens, De Meulemeester & Waege, 2005).

Ons onderzoek toont aan dat er een significant verschil merkbaar is tussen de beroepstoestand en participatie aan de Zandloper ($p=0.000$, Kruskal Wallis). Met een Anova test zien we dat het

verschil zich af speelt tussen de werkenden en de gepensioneerden ($p=0.000$). In de grafiek zien we duidelijk dat de gepensioneerden, meer komen dan de werkenden. Het gemiddelde ligt hoger voor de gepensioneerden als we gaan kijken bij de frequencies. (Mean 2.37, Std.Deviation 1.296 voor werkende; Mean 2.84, Std.Deviation 1.336, voor gepensioneerden).

Teruggrijpend naar onze theorie zouden we dit verschil tussen de 2 beroeps categorieën kunnen verklaren aan het lineair toenemen van het gemiddelde aantal uren in functie van de leeftijd. Gaan we kijken naar de belemmeringen die de twee categorieën opgeven dan zien we dat bij onze resultaten de tijdsbarrière bij de werkenden wel een rol speelt. 20.1% van de werkenden geeft aan dat het hebben van geen tijd vaak een probleem vormt ten opzicht van 6% bij de gepensioneerden.

7.3.3 Besteedbaar Inkomen

De centra trekken de meeste mensen aan met een netto inkomen van tussen de 1000 en de 2000euro. Uit onderzoek konden we ook al vaststellen dat mensen met een hoger inkomen niet bepaald meer zouden participeren aan cultuur.

Bij de respondenten van de Zandloper vinden we geen correlaties tussen het netto- inkomen van de ondervraagden en hun participatie in de Zandloper ($p= 0.888$, Kendall Tau).

Er zijn enkel significante verschillen tussen het inkomen en iemands burgerlijke stand. Het blijkt dat mensen met partner en kinderen het hoogste inkomen hebben. Gemiddeld ligt hun inkomen tussen de 3000 en de 4000euro (Mean 4, Std.Deviation 1.265). Mensen die alleen wonen hebben het laagste inkomen (Mean 2.34, Std.Deviation 0.8777).

Tussen iemands inkomen en zijn opleiding zien we ook verschillen ($p=0.000$, $r=0.303$, Kendall Tau). Het blijkt te zijn dat hoe hoger iemand is opgeleid, hoe hoger zijn inkomen, maar dit wil nog steeds niet zeggen dat men dan meer zal participeren. Want vorige resultaten gaven aan dat lager opgeleiden in ons onderzoek meer zouden participeren.

Ook de beroepscategorie en inkomen tellen verschillen ($p=0.000$, Chi²). Resultaten geven aan dat mensen die werken een gemiddeld hoger inkomen hebben dan gepensioneerden en werklozen.

7.3.4 Afstand en Tijd

Uit het gebruikersonderzoek is gebleken dat de gemeenschapscentra vooral mensen aantrekken vanuit de lokale regio. Toch bereikt de Zandloper tegen over het gebruikersonderzoek ook nieuw publiek dat van verder dan 30 komt (8.9%). Ze zijn natuurlijk nog een ondervertegenwoordigde groep. Ten opzichte van de gemeenschapscentra in het gebruikersonderzoek komen er veel mensen van tussen de 10 en 30km (36.5%).

Tabel 24: Verdeling bezoekers naar afstand tussen woonplaats en de Zandloper

	A	B	C	GC	De Zandloper (N=1178)
<10km	66.9%	68.6%	69.7%	81.9%	54,6%
10-30km	25.7%	24.3%	24.5%	15.2%	36,5%
>30km	7.4%	7.1%	5.8%	2.9%	8,9%

Tabel 25 uit ons onderzoek geeft aan dat de afstand van de eigen woonplaats naar het centrum een invloed heeft op de participatie ($p=0.000$, χ^2).

Tabel 25: Relatie afstand en participatie

		afstand			Totaal
		<10km	10-30km	>30km	
niet /uitzonderlijk	Count	232	264	72	568
	% within afstandchange	36,1%	61,4%	68,6%	48,2%
	Std. Residual	-4,4	3,9	3,0	
meerdere x per jaar	Count	296	149	30	475
	% within afstandchange	46,0%	34,7%	28,6%	40,3%
	Std. Residual	2,3	-1,9	-1,9	
maandelijks	Count	69	11	2	82
	% within afstandchange	10,7%	2,6%	1,9%	7,0%
	Std. Residual	3,6	-3,5	-2,0	
wekelijks	Count	46	6	1	53
	% within afstandchange	7,2%	1,4%	1,0%	4,5%
	Std. Residual	3,2	-3,0	-1,7	

(1 cells (8,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,72.)

We merken op dat mensen die van verder komen het minste komen of slechts een uitzonderlijke keer. 68.6% van de respondenten die verder dan 30km van de Zandloper wonen aan dat ze niet of een uitzonderlijke keer komen naar de Zandloper. Hoe dicht men bij het centrum woont hoe meer men komt. 7.2% van de bezoekers die op 10 km van het centrum wonen zijn een oververtegenwoordigde groep in het wekelijks participeren. We moeten de gegevens wel nuanceren aangezien we meerdere mensen hebben tussen onze respondenten die van verder gelegen regio's afkomstig zijn.

Uit het onderzoek van de Donder et al. (2007) bleek dat een van de belangrijkste belemmering van de 60+ was dat de afstand te groot was. Uit de onderstaande tabel leiden we echter af dat deze leeftijdsklasse er in de onderzoeksresultaten van de Zandloper geen probleem van maakt. Het zijn opvallend de jongeren die dit afstandsprobleem meestal als een participatiedrempel zien.

Tabel 26: Relatie leeftijd en afstand als belemmering

	nooit	soms	vaak	altijd	Aantal respondenten
<29 jaar	69.8%	20.7%	6.7%	2.8%	179
30-44 jaar	83%	11.9%	3.8%	1.3%	318
45-59 jaar	80.4%	13.7%	5.2%	0.8%	387
>60 jaar	89.5%	6.3%	3.7%	0.5%	191

Ganzeboom stelde dat tijd één van de determinanten kon zijn tot cultuurdeelname. Hij voorspelde dat het voornamelijk een belangrijke rol zou spelen bij sociale groepen die over weinig tijd beschikken. Het gebruikersonderzoek verklaarde dat het hebben van een gezin ondanks de grote tijdsdruk geen invloed had op de participatie. Dit wordt bevestigd in onze onderzoeksresultaten ($p=0.052$, Chi^2).

Volgens Laermans (2002) zouden hoger opgeleiden het hebben van geen tijd vaker aangeven als een participatiedrempel. Ook in het gebruikersonderzoek staat dit item op nummer 1. Met een Kendall Tau merken we positieve, maar eerder zwakke verbanden op tussen iemand zijn opleiding en het hebben van geen tijd ($p=0.000$, $r=0.158$). 35.3% van de hoger opgeleiden geven aan dat het hebben van geen tijd vaak de belemmering vormt. Dit is slecht voor 18.5% van de lager opgeleiden het geval.

Net zoals bij afstand zijn ook hier significante verschillen bij de factor geen tijd en het participeren aan het activiteiten aanbod ($p=0.003$, Chi^2). Mensen die vaak aangeven geen tijd te hebben komen niet of uitzonderlijk naar het centrum. Zij komen nooit meerdere keren per jaar.

Tabel 27: Relatie tijd en participatie

		V19_c ik heb er geen tijd voor				Totaal
		nooit	soms	vaak	altijd	
niet / uitzonderlijk	Count	198	203	115	3	519
	% within V19_c	43,3%	47,7%	60,8%	42,9%	48,1%
	Std. Residual	-1,5	-,1	2,5	-,2	
meerdere x per jaar	Count	208	171	49	3	
	% within V19_c	45,5%	40,1%	25,9%	42,9%	39,9%
	Std. Residual	1,9	,1	-3,0	,1	
maandelijks	Count	33	33	13	0	79
	% within V19_c	7,2%	7,7%	6,9%	,0%	7,3%
	Std. Residual	-,1	,3	-,2	-,7	
wekelijks	Count	18	19	12	1	50
	% within V19_c	3,9%	4,5%	6,3%	14,3%	4,6%
	Std. Residual	-,7	-,2	1,1	1,2	

(4 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,32)

7.4 Profielopstelling binnen het publiek van een bepaald cultureel initiatief

Na het opstellen van een demografisch profiel over het gehele onderzochte publiek willen we nu dieper ingaan op de verschillende soorten voorstellingen die we hebben onderzocht. Het is belangrijk alvorens we kunnen starten om te weten hoeveel respondenten er een vragenlijst hebben ingevuld per categorie.

Tabel 28: Verdeling bezoekers naar voorstellingstype

	Film	Theater	Humor	Muziek
Aantal respondenten	169	367	233	420

7.4.1 Algemene beschrijving

Zoals reeds gevonden in het eerste deel zijn er overwegend meer vrouwen dan mannen binnen elke voorstellingsgroep. De filmbezoekers hebben het hoogste percentage vrouwen (75.1%) en met 24.9% het kleinste aantal mannen van al de voorstellingstypes. Voor elk soort voorstelling vinden we met een Mann-Withney test geen significante verschillen tussen deze twee groepen en hun participatiegedrag.

Tabel 29: Verdeling bezoekers naar demografisch profiel (1)

	Film	Theater	Humor	Muziek
Man	24.9%	41.4%	37.8%	38.6%
Vrouw	75.1%	58.6%	62.2%	61.4%
Mann-Withney	P=0.560	P=0.657	P=0.076	P=0.473

De meeste respondenten komen uit de leeftijdsklasse 45-59 jaar. Humorvoorstellingen trekken opvallend de grootste groep jongeren aan (21.6%) terwijl theater het minst (13.5%). De senioren vinden we het meeste terug bij theater voorstellingen (30.2%) en het minst bij muziek (10.5%). Op 3 muziekvoorstellingen waar we enquêtes hebben uitgedeeld, hebben we de meeste respons gehad bij de voorstelling van Hooverphonic. Opvallend is dat ondanks een gevarieerd aanbod aan muziek de Zandloper slechts 14.6% respondenten onder de 29 jaar bereikt. Het zijn vooral 30 tot 59 jarigen die naar muziekactiviteiten komen.

Tabel 30: Verdeling bezoekers naar demografisch profiel (2)

		Film	Theater	Humor	Muziek
Leeftijd	<29 jaar	15.0%	13.5%	21.6%	14.6%
	30-44 jaar	23.4%	20.3%	29.4%	37.2%
	45-59 jaar	35.3%	36.0%	31.2%	37.7%
	>60 jaar	26.3%	30.2%	17.7%	10.5%
Diploma	Geen of LO	4.2%	4.6%	2.2%	3.3%
	LSO	12.0%	16.4%	8.2%	5.9%
	HSO	22.3%	32.8%	27.2%	21.5%
	HO	59.0%	44.8%	62.1%	68.6%

Binnen de 4 klassen zien we verschillen tussen de leeftijden en het soort voorstelling dat ze kiezen. De meest in het oog springende zijn de -18 jarige die naar film komen die ook meer dan 3x naar familievoorstellingen ($p=0.049$) gaan. Binnen de muziekvoorstellingen zien we verschillen tussen de respondenten die naar hedendaagse muziek en folk komen. 45-59 jarigen komen tot 3 keer naar beide categorieën ($p=0.046$ en $p=0.001$). De 60+ komen tot 3 keer naar klassieke muziek ($p=0.038$). Bij humor en theatervoorstellingen zien we niet direct significante verschillen tussen de leeftijd en het soort voorstellingen.

Bovenstaande tabel 30 geeft aan dat de meeste respondenten een diploma hoger onderwijs hebben. Het theaterpubliek bestaat uit de grootste groep lager opgeleiden wat kan veroorzaakt worden door de oververtegenwoordigde groep van 60+. Vooral de muziekvoorstellingen trekken hoger opgeleiden (68.6%) aan. Binnen de humorvoorstelling zien we het minst aantal mensen met een lager diploma hebben (2.2%).

Tabel 31: Verdeling bezoekers naar demografisch profiel (3)

		Film	Theater	Humor	Muziek
Woonplaats	Wemmel	29.3%	30.6%	6.1%	12.8%
	Andere	70.7%	69.4%	93.9%	87.2%
Statuut	Werkend	59.2%	52.6%	68.5%	76.7%
	Studerend	10.1%	7.7%	5.6%	6.2%
	Gepensioneerd	26.6%	32.3%	20.3%	9.3%
	Andere	4.1%	7.4%	5.6%	7.9%
Gezin	Alleen	23.7%	17.3%	12.0%	15.5%
	Bij ouders	13.0%	11.8%	9.9%	9.1%
	Gezin+kinderen	32.5%	30.4%	32.2%	43.9%
	Koppel	26.0%	37.3%	42.9%	24.8%
	Eenoudergezin	4.7%	2.7%	3.0%	5.7%
	Andere	0%	0.5%	0.0%	1.0%

In al de categorieën zien we dat nog niet de helft van de respondenten uit de gemeente Wemmel komt. Humorvoorstellingen trekken met een percentage van 6.1% het minste aantal bewoners uit Wemmel aan. Zij trekken het meeste mensen aan uit de buurgemeente Merchtem (22.2%). Theater (30.6%) en filmvoorstellingen (29.3%) trekken dan weer de meeste aan. Een mogelijke verklaring waarom bij theater zo veel mensen uit een andere gemeente komen is dat de 2 voorstellingen waarop de enquêtes werden afgenomen, waren van plaatselijke toneelverenigingen die niet uit Wemmel kwamen. Logischerwijs brengen deze verenigingen hun eigen bezoekers mee.

Overwegend zijn de respondenten werkend. Muziek kent slechts een klein aantal gepensioneerden wat kan verklaard worden door de jongere leeftijd van dit publiek.

De bezoekers hebben allemaal een partner en 2/4 van de groepen vormt een gezin. Bij het algemeen demografische profiel zagen we reeds dat er een groot aantal ondervraagden alleenstaand was. Uit deze resultaten blijkt dat het over grote deel zich bevindt tussen de filmbezoekers.

Als de filmbezoekers komen is dit meestal met hun partner, de kinderen of met vrienden. Verschillend met de andere categorieën is dat de filmdeelnemers in hun top drie ook "met andere familieleden" aanduiden om mee naar een voorstelling te komen kijken. Mensen die naar humorvoorstellingen gaan kijken komen hoofdzakelijk met hun partner naar een voorstelling.

Onderstaande tabel 33 geeft weer dat de bezoekers met het hoogste inkomen boven de 4000euro terug te vinden zijn bij de muziekvoorstellingen. Theatervoorstellingen hebben de grootste groep van respondenten met een inkomen < 1000euro. Dit verschijnsel kan verklaard worden doordat zij het kleinste aantal werkende en grootste aantal gepensioneerden hebben. Humor heeft de respondenten met het grootste netto-inkomen.

Tabel 32: Verdeling bezoekers naar demografisch profiel (4)

		Film	Theater	Humor	Muziek
Inkomen	<1000euro	3.0%	6.5%	4.2%	2.9%
	1000-2000euro	34.1%	36.3%	19.9%	24.4%
	2000-3000euro	30.4%	19.4%	27.8%	27.3%
	3000-4000euro	20.7%	21.8%	32.4%	21.6%
	>4000euro	11.9%	16.0%	15.7%	23.9%
Afstand	<10 km	82.1%	61.0%	46.5%	42.3%
	10-30km	17.3%	30.2%	46.1%	44.5%
	>30km	0.6%	8.8%	7.4%	13.2%

Filmbezoekers en theaterbezoekers zijn de grootste groep die komen uit de regio. Dit komt omdat zij ook het meeste aantal bezoekers uit de gemeente Wemmel zelf hadden.

De muziekliefhebbers zijn een populatie die van verder weg komt (13.2%). Humorvoorstellingen zitten tussen de twee uitersten en trekken de meeste respondenten aan van tussen de 10-30km (46.1%).

We zien duidelijk dat er 2 kanalen zijn die bij elk soort van publiek terug komt. De gemeenschapskrant van de Zandloper en de seizoensbrochure. In tegenstelling tot de 2 andere categorieën maken de humor en muziek respondenten veel gebruik van de website om informatie te vinden. Een verklaring hier voor kan gezocht worden in de leeftijd van hun respondenten die ten opzichte van de andere groepen vrij laag ligt.

Tabel 33: Verdeling bezoekers naar communicatiekanalen

Film	Theater	Humor	Muziek
1. Gemeenschapskrant 48.8%	1. Vrienden/kennissen 36.5%	1. Seizoensbrochure 28.7%	1. Seizoensbrochure 30.8%
2. Seizoensbrochure 27.4%	2. Gemeenschapskrant 27.6%	2. Website 24.4%	2. Brochure Noordrand 23.8%
3. Cursiefje 20.8%	3. Seizoensbrochure 22.6%	3. Gemeenschapskrant 18.4%	3. Website 20.7%

Mensen die naar film komen zijn de respondenten die het meest hun ticket aan de kassa (24.4%) kopen. Zij vormen de categorie met het minste aantal abonnementen (6.7%). In de categorie theater koopt meer dan de ¾ van de respondenten een ticket in voorverkoop en zijn er amper 6.2% respondenten die hun ticket online bestellen. De liefhebbers van muziek maken het meeste gebruik van de online ticket bestelling (25.2%) en de deelnemers aan humor zijn de groep waar de mensen het meest een abonnement hebben.

Tabel 34: Verdeling bezoekers naar ticketformule

	Film	Theater	Humor	Muziek
Abonnement	6.7%	8.7%	27.2%	20.0%
Voorverkoop	53.0%	75.6%	51.8%	49.1%
Kassa	24.4%	9.6%	6.3%	5.6%
Website	15.9%	6.2%	14.7%	25.2%

Aan de aantal keren dat respondenten participeren, merken we op dat het grootste deel van het kernpubliek kan gevonden worden bij de filmbezoekers (15.3%). Daar tegen heeft humor het minst aantal mensen in deze groep (4.4%). Muziek heeft vooral non-participanten wat we zouden kunnen verklaren aan de hand van hun afkomst. Zij waren de grootste groep die afkomstig was van >30km.

Tabel 35: Verdeling bezoekers naar frequentie bezoek in de Zandloper

	Film	Theater	Humor	Muziek
Non-participant	17.8%	24.2%	27.7%	39.8%
Incidentele participant	16%	19.2%	20.3%	18.7%
Belangstellende	50.9%	39.6%	47.6%	32.6%
Kernpubliek (wekelijks/maandelijks)	15.3%	7.4%	4.4%	8.9%

7.4.2 Determinanten binnen de profielen

We gebruiken voor al deze determinanten in onderstaande tabel een Chi² wegens de ongelijke verdelingen van respondenten binnen de voorstellingstypes.

Tabel 36: Verdeling bezoekers naar cultuurdeterminanten (1)

	Participatie			
	Opleiding	Beroep	Afstand	Tijd
Film	P=0.018	P=0.199	P=0.030	P=0.021
Theater	P=0.023	P=0.020	P=0.000	P=0.015
Muziek	P=0.779	P=0.038	P=0.002	P=0.093
Humor	P=0.476	P=0.615	P=0.370	P=0.301

Voor filmbezoekers zijn er significante verschillen van opleiding naar participatie toe. Een opvallende de groep die deze verschillen kan verklaren zijn de lager secundair opgeleiden die een oververtegenwoordigde groep vormen in het maandelijks komen. Bij theater ligt het verschil tussen opleiding en participatie vrij uiteenlopend. Lager opgeleiden of de mensen zonder diploma komen ofwel niet ofwel meerdere keren per jaar. Voor humor en muziek zijn er geen verschillen van opleiding naar participatie toe.

Het beroep speelt enkel een rol bij de voorstellingsgroepen theater en muziek. Voor muziek zijn het de gepensioneerden die een oververtegenwoordigde klasse vormen in het meerdere keren per jaar komen. Bij theater zijn het de studenten die wekelijks zouden komen.

Afstand vormt net zoals bij het algemeen demografisch profiel een positieve relatie met participatie. Al de verschillen in elke groep van voorstellingen duiden aan dat mensen die van dichterbij komen meerdere keren zullen participeren aan het activiteiten aanbod.

Tijd is een factor die significante verschillen veroorzaakt bij de respondenten van film en theater. Het filmpubliek dat aangeeft dat tijd vaak een probleem vormt, is de grootste groep in het niet of een uitzonderlijke keer komen. Mensen van theater waar tijd geen rol speelt vormen de grootste groep die meerdere keren per jaar komen.

Tabel 37: Verdeling bezoekers naar cultuurdeterminanten (2)

	Participatie
	Inkomen
Film	P=0.534
Theater	P=0.425
Muziek	P=0.018 (r=0.107)
Humor	P=0.719

Bovenstaande tabel 37 toont enkel bij de muziekvoorstellingen significante verschillen tussen het inkomen en de participatie (Kendall Tau test). Deze verschillen situeren zich in de categorie hedendaagse muziek, humor- en familievoorstellingen. Bij de eerste groep wordt het verschil verklaard door een oververtegenwoordiging van de mensen met een inkomen <1000euro die meer dan 3 keer participeren (p=0.002). Ook voor humor (p=0.000) en familie (p=0.005) zorgt deze klasse voor de significante verschillen.

IV. Conclusie

Deze eindverhandeling heeft in het theoretische gedeelte een inzicht proberen geven in het ontstaan van verschillende onderzoeken naar cultuurparticipatie. Dit onderwerp is verder opengetrokken naar de cultuurdeelname theorieën volgens Bourdieu en Ganzeboom alsook de cultuurparticipatie in Vlaanderen volgens het gebruikersonderzoek. Om het geheel te kaderen werd een klein overzicht gegeven betreffende het cultuurbeleid en zijn verschuivingen. Specifiek hebben we hier de nadruk gelegd op de drie belangrijkste doelstellingen binnen het beleid van 2004-2009, in het bijzonder culturele competentie, cultuurparticipatie en de drempels tot participatie. Als laatste is er een onderscheid aangehaald tussen de cultuur- en de gemeenschapscentra op vlak van de verschillende wetten, decreten en de centra hun functies.

Al de aangehaalde theorieën en resultaten van gedaan onderzoek hebben we proberen te onderzoeken in onze gevalsstudie het "gemeenschapscentrum de Zandloper".

Als antwoord op onze hoofdvraag in dit onderzoek kunnen we stellen dat de podiumbezoekers in de Zandloper overwegend van het vrouwelijke geslacht zijn, rond de 46 jaar en uit de regio rond Wemmel. Deze oververtegenwoordiging van vrouwen speelt echter geen significante rol in het aantal keren dat beide geslachten participeren aan het aanbod, maar wel in de soort voorstellingen waar zij naar toe komen. Mannen zouden een voorkeur hebben voor theater, terwijl vrouwen eerder naar werkgerelateerde studiedagen komen.

Op het vlak van de leeftijden lijken niet alle groepen even goed vertegenwoordigd. De hypothese dat jongeren tegenwoordig minder zouden participeren aan cultuur, sluit aan bij de bevindingen in ons onderzoek. Daar waar de oudere generaties steeds beter hun weg vinden naar de cultuur- en gemeenschapscentra blijkt het publiek onder de 29 jaar een steeds kleiner wordende groep. Ondanks het gevarieerde aanbod in de Zandloper wat betreft theater, film, humor en muziekvoorstellingen blijkt het moeilijk om deze doelgroep te bereiken. Een mogelijke verklaring hiervoor vinden we terug onder de naam van de culturele omnivoor. Jongeren worden in hun vrijetijdsgedrag blootgesteld aan allerlei nieuwe vormen van cultuur. Zij willen niet alleen proeven van de hoge of lage cultuur, maar willen ook smaak krijgen van de populaire of beter genaamde massacultuur. Naar **beleid** toe is het voor de Zandloper dus uitermate belangrijk om zich in de toekomst meer te gaan richten op deze toch wel belangrijke doelgroep. Om deze verandering door te voeren kunnen zij misschien verder onderzoek verrichten naar de noden en wensen van deze jongeren, om zo hun programmatie aan te passen.

Het centrum biedt naast podiumvoorstellingen ook de mogelijkheid tot het volgen van tentoonstellingen, beurzen, activiteiten van een (niet) Wemmelse vereniging, enz. Toch zien we dat de meeste bezoekers vooral naar de podiumvoorstellingen zijn geweest. We moeten dit gegeven wel nuanceren aangezien wij met ons onderzoek enkel de podiumbezoekers hebben ondervraagd. Volgens de indeling van Laermans bestaat het publiek overwegend uit belangstellende participanten, die meerdere keren op een jaar over de vloer komen.

De cijfers uit Vlaanderen tonen aan dat $\frac{1}{4}$ van de bevolking een opleiding hoger onderwijs heeft gevolgd. Ook voor het gemeenschapscentrum geldt dat meer dan de helft van hun bezoekers dergelijk diploma bezit. Het cultureel kapitaal, waaronder we het opleidingsniveau van het individu alsook het diploma van de ouders verstaan, blijkt al uit vroegere onderzoeken een belangrijke determinant in het al dan niet participeren aan cultuur. Onderzoeken van Bourdieu, Van der Stichele en Laermans concludeerden dat hoe hoger de opleiding, hoe meer men zou participeren.

Na statische verwerking blijkt echter dat onze resultaten deze stelling volledig tegenspreken. In ons onderzoek vinden we de opmerkelijke vaststelling dat het hebben van een hoger onderwijs diploma, zowel dat van het individu als dat van vader en moeder, geen goede voorspeller blijkt te zijn voor het participatiegedrag. Het kernpubliek, dat maandelijks tot wekelijks deelneemt aan activiteiten in de Zandloper, bestaat uit mensen met geen diploma of hoogstens een diploma lager secundair onderwijs.

Naar economisch kapitaal toe kunnen we stellen dat het gemeenschapscentra de doelstelling, spreiding van cultuur naar alle lagen van de bevolking, beter heeft weten in te vullen. Ook al lokt het centrum meer mensen met een lager inkomen, het speelt geen rol voor hun participatiegedrag. Beide groepen nemen in dezelfde mate deel aan de activiteiten.

Een erg opvallend en interessant besluit uit ons onderzoek is de relatie tussen de afstand van de eigen woonplaats tot het gemeenschapscentrum. Uit het demografische profiel konden we opmaken dat de meeste respondenten in de Zandloper komen uit verschillende gemeenten gelegen op een straal van minder dan 10 kilometer. Afstand blijkt een positieve relatie te hebben tot participatie. De participatiefrequentie van mensen uit verder gelegen regio's is opvallend minder dan diegene die op korte afstand wonen van het centrum.

Als laatste determinant tot cultuur willen we een nadruk leggen op de factor tijd. In onze drukke maatschappij waar de tijd niet stil staat, zou tijd vooral een invloed hebben op de sociale groepen die over weinig tijd beschikken. We denken aan de mensen met kinderen, de fulltime werkers, enz. Het is echter opvallend dat sociale achtergrond alleen voor werkenden een invloed heeft op de participatie. Zij schuiven het fenomeen "geen tijd" naar voren als een van hun belangrijkste belemmering. Ook voor hoger opgeleiden is dit een van de voornaamste participatiedrempels.

Stilstaand bij deze sociale achtergrond willen we even specifieke aandacht geven aan de samenstelling van ons publiek op basis van de gezinssituatie. Zo was het opvallend hoe hoog het aantal alleenstaanden was in dit centrum. Gingen we deze groep van naderbij bekijken viel het op dat merendeel van hen uit Wemmel zelf kwamen. De cijfers van de gemeente gaven ook aan dat alleenstaande vrouwen hier een grote groep vormden.

Het participeren aan één cultuurvorm komt praktisch nooit voor. Meestal doen de deelnemers ook aan andere vormen van cultuur- en vrijetijdsbestedingen. Ook onze onderzoeksrespondenten gaven aan dat zij andere cultuurhuizen hadden bezocht en lid waren van andere verenigingen. Opvallende verschillen tussen de leeftijdsgroepen en hun lidmaatschap is dat de meeste jongeren lid zijn van een sportclub, terwijl de groep van de senioren vaak lid is van een vrijwilligersvereniging.

Wat betreft de tevredenheid over het centrum kunnen we besluiten dat de respondenten die komen naar de podiumvoorstellingen heel tevreden zijn. Hierbij willen we wel benadrukken dat het belangrijk is dat de Zandloper specifieke aandacht schenkt aan een aantal topics. Zo zijn er verschillende mensen die nog nooit hebben gebruik gemaakt van de telefonische/elektronische reservatie mogelijkheden, of geven er vele aan dat de openingsuren en sluitingperiodes voor hen niet van toepassing zijn. Dit kan wijzen op het feit dat de mensen hier onvoldoende zijn over geïnformeerd.

Samenvattend voor dit algemeen profiel kunnen we stellen dat het gemeenschapscentrum op vele vlakken verbonden is met het gebruikersonderzoek. Zowel qua leeftijd, geslacht, opleiding, inkomen en beroepssituatie blijken de resultaten gelijklopend. Voor de determinanten aan cultuurdeelname blijken er opvallende verschillen.

Omdat dit opgestelde profiel zeer algemeen was zijn we een aparte analyse gaan maken van het publiek voor elk type van voorstelling. Hiermee willen we de Zandloper helpen een specifieke **begeleiding** te ontwikkelen naar elke soort van publiek toe.

We hebben 4 categorieën van voorstellingen, film-, theater-, humor- en muziekvoorstellingen. Toch zijn ze niet allemaal gelijk aan elkaar.

De filmvoorstellingen trekken de meeste vrouwen aan. Naar leeftijd toe vinden we de jongste respondenten terug bij de humorvoorstellingen en de oudste binnen het publiek van theater. Gerelateerd aan deze leeftijd zien we het meest lager opgeleiden binnen de theatergroep en de grootste groep van hogeschoolden bij de muziekvoorstellingen. Voor al de voorstellingen kunnen we zeggen dat nog niet de helft van de respondenten uit de gemeente Wemmel kwamen. Vooral de humorvoorstellingen trekken weinig mensen uit de lokale regio aan. De mensen met het hoogste inkomen vinden we terug onder het muziekpubliek, het theaterpubliek zijn diegene met het kleinste inkomen < 1000euro. Een mogelijke verklaring voor het lage inkomen bij het theaterpubliek zou het statuut van de respondenten kunnen zijn. De meeste onder hen zijn gepensioneerd.

Het is belangrijk dat er in de toekomst nog meer longitudinaal onderzoek wordt gedaan naar cultuurparticipatie. Zo krijgt het Vlaamse Cultuurbeleid de gelegenheid om haar doelstellingen in verband met deelname aan cultuur te evalueren en bij te sturen. Niet enkel het cultuurbeleid, maar ook de verschillende centra leren zichzelf op deze manier beter kennen en kunnen zo hun **beheer** aanpassen aan de gevonden resultaten.

Deze eindverhandeling heeft de aanzet willen geven tot verder onderzoek in de toekomst.

Het gemeenschapscentrum kan met deze resultaten eens gaan kijken welke doelgroepen in de nabije omgeving niet aan de werking van het centrum participeren. Wie past in dat profiel en wie niet? Er zullen mensen zijn die voldoen aan het profiel van de Zandloper en die toch niet participeren aan het aanbod en daarnaast zijn er de mensen die niet aan het profiel voldoen en dus ook niet participeren. Hoe kan De Zandloper deze groep non-participanten bereiken? En wat zijn hun motieven om niet te participeren?

V. Bronnen

- Anciaux, B. (2004). *Beleidsnota 2004-2009*. Brussel: Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel. Geraadpleegd op 3 februari, 2008, op http://www.cjsm.vlaanderen.be/cultuurbeleid/docs/beleidsnota_cultuur_2004-2009.pdf
- Anciaux, B. (2005). Een culturele stempel met onuitwisbare inkt. In M. De Kepper, *Verzameld werkt: Cultuurcentra en gemeenschapscentra in Vlaanderen en Brussel* (pp. 8). Brussel: Cultuur lokaal, het Steunpunt voor het Lokaal Cultuurbeleid vzw Brussel.
- Baarda, D.B., & de Goede, M.P.M. (2001). *Basisboek Methoden en Technieken: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Badisco, F. (2005). *Kwantitatief onderzoek naar de cultuurparticipatie in een gemeente; case-study: Herzele*. Niet gepubliceerde licentiaatsverhandeling, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.
- Billiet, W., & Waeye, H. (2006). *Een samenleving onderzocht: Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Antwerpen: de Boeck.
- Bourdieu, P. (1979). *La distinction: critique sociale du jugement*. Paris : Ed. de Minuit.
- Bral, L., & Deschamps (2007). Gemeentelijke profielschets: Wommel. Geraadpleegd op 26 maart, 2008, op http://aps.vlaanderen.be/lokaal/pdf/Gemeente_2007/vlaams-brabant/Wommel.pdf
- Caron, B., Carpentier, N., Corijn, E., Demeyer, B., Geldof, D., Snick, A., et al. (2006). *Over (cultuur)participatie*. Brussel : Kunst en Democratie
- Colpaert, J., Glorieux, I., Lauwerysen, K., Moens, M., & Vandenbroeck, D. (2007). *Cultuurkijker: Er is genoeg voor iedereen. Empirische bouwstenen voor een genuanceerde visie op de cultuurdeelname in Vlaanderen*. Antwerpen: de Boeck.
- Cultuur Lokaal. (2005). *Verzameld werkt: Cultuurcentra en gemeenschapscentra in Vlaanderen en Brussel*. Brussel: Cultuur Lokaal.
- Cultuur Lokaal (2005-2006). *Eindrapport Gebruikersonderzoek Ronde 2*. Brussel: Cultuur Lokaal.
- Cultuur lokaal (2008). *De gebruikers van cultuur- en gemeenschapscentra*. Informatiebundel studiedag 11 maart "Jan en Alleman".
- De Donder, L., Verté, D., & De Witte, N. (2007). *Schaakmat of aan zet?: monitor voor lokaal ouderenbeleid in Vlaanderen*. Brugge: Vanden Broele.
- De Pauw, W. (2005). *Minister Dixit: Een geschiedenis van het Vlaamse cultuurbeleid*. Antwerpen: Garant.
- De Vocht, A. (2006). *Basishandboek SPSS 14 voor Windows*. Utrecht: Bijleveld Press.
- Elchardus, M. (2004). *Cursus Sociologie: deel 2*. Brussel : VUBpress.
- Faché, W. (1985). *Potentiële en actuele functies van culturele centra*. Gent : Rijksuniversiteit.
- Glorieux, I., Koetelet, S., Mestdag, I., Minnen, J., Moens, M., & Vandeweyer, J. (2006). *De 24uur van Vlaanderen: het dagelijkse leven van minuut tot minuut*. Leuven : LannooCampus.
- Glorieux, I., & Moens, M. (2004). Big Brother of Brave New World? Media, vrije tijd en levensstijl in een symbolische samenleving. In: Glorieux, I. (2005-2006). *Sociologie van Gelijkheid en Ongelijkheid*. Brussel: VUBPress.
- Kort, T. (1993). *Bibliografie onderzoek cultuurdeelname en cultuurspreiding*. Geraadpleegd op 12 april, 2008, op http://www.cultuurnetwerk.nl/producten_en_diensten/Publicaties/pdf/KK01cultdeelname.pdf

Laermans, B., Michiels, A., Van Hauthem, J. Laermans, J., & Jeanfils, W. (2006). *De VerBrusseling Halle-Vilvoorde in cijfers Vlaams Belang wil Noodplan voor de Rand Persconferentie Westrand Dilbeek Vrijdag 14 april 2006*. Geraadpleegd op 20 november, 2007, op <http://www.vlaamsbelanghallevilvoorde.org/>

Laermans, R. (2002). *Het cultureel regiem; cultuur en beleid in Vlaanderen*. Tielt : Lannoo.

Laermans, R. (2002) *Het Vlaams cultureel regiem: Onderzoeksrapport in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Cultuur*. Leuven: Katholieke universiteit Leuven, Faculteit sociale wetenschappen, departement sociologie.

Laermans, R. (2007). *Cultuurkijker: cultuurparticipatie in meervoud. Empirische bouwstenen voor een genuanceerde visie op de cultuurdeelname in Vlaanderen*. Antwerpen: de Boeck.

Lievens, J., & Waege, H. (2005). *Cultuurkijker: Cultuurparticipatie in breedbeeld. Eerste analyses van de survey 'cultuurparticipatie in Vlaanderen 2003-2004*. Antwerpen: de Boeck.

Lievens, J., De Meulemeester, H., & Waege, H. (2005). Naar een verklaringsmodel voor publieke kunstparticipatie. In *Cultuurkijker: Cultuurparticipatie in breedbeeld. Eerste analyses van de survey 'cultuurparticipatie in Vlaanderen 2003-2004*. Antwerpen: de Boeck.

Lievens, J., Waege, H., & Meulemeester, H. (2006). *Cultuurkijker: cultuurparticipatie gewikt en gewogen: basisgegevens van de survey "Cultuurparticipatie in Vlaanderen 2003-2004"*. Antwerpen: De Boeck.

Memorie van toelichting (2007, september). *Decreet houdende flankerende maatregelen ter bevordering van de participatie aan cultuur, jeugdwerk en sport*. Geraadpleegd op 12 november, 2007, op <http://www.vti.be/files/memorie%20participatiedecreet%20pub1.pdf>

Pauwels, G., & Scheerder, J. (2004). *Tijd voor vrije tijd? Vrijtijdsactiviteit in Vlaanderen: sport, cultuur, media, sociale participatie en recreatie*. Brussel : Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Planning en Statistiek

Peterson, R., & Simkus, A. (1992). *How musical tastes mark occupational status groups*. In Bryson, B. (1997). What about the univores? Musical dislikes and group-based identity construction among Americans with low levels of education. *Poetics*, 25, 141-156.

Pickery, J., & Pauwels, G. (2007, mei). *Wie participeert niet? Ongelijke deelname aan het maatschappelijke leven in verschillende domeinen*. Studie dienst van de Vlaamse regering.

Ranshuysen, L. (1999). *Handleiding publieksonderzoek voor podia en musea*. Amsterdam: Boekmanstudies.

Rebers, H., Koning, R., & Westerik, H. (2006). Omnivoor kijkgedrag? Cultureel kapitaal en het (niet) kijken naar televisieprogrammagenres. *Mens en Maatschappij*, 81 (4) 375-388.

Ritsmans, G. (2007). Els Witte over 10 jaar vzw 'de Rand' en de evolutie van de faciliteitengemeenten. *Gemeenschapskrant de Lijsterbes*, 8 (8), 14-15.

Roose, H., & Waege, H. (2002). *Cultuurpubliek publieke cultuur? Publieksonderzoek bij theater- en museumbezoekers te Gent*. Gent: Stad Gent, dienst culturele zaken, Dienst kunsten.

Roose, H., & Waege, H. (2004). *Publiek belicht: handboek publieksonderzoek voor culturele instellingen*. Antwerpen: De Boeck.

Schramme, A., & Gillard, E. (2006). *Cultuurcentra in een veranderende samenleving*. Leuven: LannooCampus.

Tacq, J. (2003). *Het oeuvre van Pierre Bourdieu*. Antwerpen: Garant.

Van Der Gucht, T., Palmen, M., & Lombaert, S. (2003). *Beschrijvende Statistiek en SPSS. Een kennismaking*. Brussel: VUBpress.

Van Geit, F. (2003). *Behoeftenonderzoek inzake cultuuraanbod in een cultuur- en kunstencentrum; case-studie: een kwantitatief publieksonderzoek in cultuurcentrum De Werf en Kunstencentrum Netwerk*. Niet gepubliceerde licentiaatsverhandeling, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

Vander Stichele, A., & Laermans, R. (2004). Cultuurparticipatie in Vlaanderen: een toetsing van de these van de culturele omnivoor. *Tijdschrift voor sociologie*, 25 (2), 195-225.

Vander Stichele, A., & Laermans, R. (2006). Cultural participation in Flanders: Testing the cultural omnivore thesis with population data. *Poetics*, 34 (1), 45-64.

Vander Stichele, A., & Laermans, R. (2007). Wie doet wat en waarom? De invloed van culturele socialisatie op het cultuurparticipatiegedrag in Vlaanderen. *Mens en Maatschappij*, 82 (3), 247-271.

Van der Poel, H. (2004). *Tijd voor vrijheid: Inleiding tot de studie van de vrijetijd*. Amsterdam: Boom.

Van Eijck, K. (2000). Richard A. Peterson and the culture of consumption. *Poetics*, 28, 207-224.

Van Severen, W. (2008). *Cultuur is een regenprogramma*. Studiedag Bornem 11 maart 2008.

Vrind (2000). Cultuur. Geraadpleegd op 29 maart, 2008, op <http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/pdf/VRIND/vrind2000/cultuur.pdf>

Vrind (2006). Vlaams regionale indicatoren. Hoofdstuk 7: Gaan voor kwaliteit en participatie. Geraadpleegd op 30 maart, 2008, op http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/stat_Publicaties_vrind2006.htm

VI. Bijlagen

Bijlage I. Verantwoording voor overschrijding van het aantal toegestane woorden

Bijlage II. Respondenten op de verschillende voorstellingen

Bijlage III. Vragenlijst

Bijlage I. Verantwoording voor overschrijding van het aantal toegestane woorden

Subject: Re: From: Ignace Glorieux <ignace.glorieux@vub.ac.be> Date: Mon, 19 May 2008 10:52:52 +0200 To: (Luc Deschouwer) ldeschou@vub.ac.be Cc: Karen Maes <kamaes@vub.ac.be>, Katrien Lauwerysen <katrien.lauwerysen@vub.ac.be> [show headers](#) Attachment: [attachment1](#)(text/plain) Attachment: [attachment2](#)(text/html) **Content:** Geachte,

De thesis van Karen Maes overschrijdt het maximaal aantal woorden van 15.000. Ik heb met de student bekeken of het aantal woorden kan beperkt worden tot het maximaal vastgelegde aantal, maar dat is mijns inziens erg moeilijk. De student heeft voor haar thesis een uitvoerig onderzoek verricht en het zou echt jammer zijn om de rapportering hiervan te beperken omwille van de formele regel van het aantal woorden. Ik denk dat het vele werk dat de student verricht heeft en de genuanceerde rapportering van de resultaten maar tot zijn recht kunnen komen indien de thesis het maximaal aantal woorden mag overschrijden. Ik hoop dan ook dat de faculteitsverantwoordelijken en de lezers van de thesis hiervoor begrip zullen opbrengen.

Met vriendelijke groeten,
Ignace Glorieux

--

Ignace Glorieux
Research Group T.O.R.
Sociology Dept. / Vrije Universiteit Brussel
Pleinlaan 2
1050 Brussels
Belgium

Tel : +32 (0) 2-629.22.80
Fax : +32 (0) 2-629.30.52

<http://www.vub.ac.be/TOR/>
<http://www.vub.ac.be/SOCI/>

THIS E-MAIL MESSAGE IS INTENDED ONLY FOR THE USE OF THE INDIVIDUAL OR ENTITY TO WHICH IT IS ADDRESSED AND CONTAINS INFORMATION THAT IS PRIVILEGED, CONFIDENTIAL AND EXEMPT FROM DISCLOSURE.

If the reader of this e-mail-message is not the intended recipient, you are hereby notified that any dissemination, distribution or copying of this communication is strictly prohibited. If you have received this communication in error, please notify me immediately.

Bijlage II. Respondenten op de verschillende voorstellingen

Datum en type voorstelling		aantal bezoekers	Aantal respondenten
16/11/07 Film	Little miss sunshine	53	42
23-24-25/11/07 Theater	De Woonkamer	500 (schatting)	279
29/11/07 Muziek	Jo Lemaire	353	146
6/12/07 Humor	Vitalski	69	31
13/12/07 Humor	Els de Schepper	357	168
14/12/07 Film	Man zoekt vrouw	180	81
11/01/08 Muziek	Hooverphonic	653	224
17/01/08 Humor	Alex Agnew	351	34
18/01/08 Film	Ben X	227	46
24 & 26-27/01/08 Theater	Brussels Volks Theater	1109	90
31/01/08 Muziek	Stef Bos	344	54
Totaal		4196	N= 1195

Vrije Universiteit Brussel

GC de Zandloper

Kaasmarkt 75

1780 Wemmel

Vrije Universiteit Brussel

Pleinlaan 2

1050 Brussel

Wilt u kans maken op een gratis abonnement in de Zandloper??

Doe dan mee en win!!

Vragenlijst publieksonderzoek in

GC de Zandloper

Beste bezoeker van de Zandloper,

Momenteel loopt er in dit gemeenschapscentrum een “**publieksonderzoek**”. Deze enquête kadert binnen het thesisonderzoek van Karen Maes, laatstejaarsstudente agogiek aan de VUB.

We willen onderzoeken wat het profiel is van de gebruikers van de Zandloper. Wie ze zijn, waar ze wonen, welke activiteiten ze volgen, of ze tevreden zijn over het centrum,... Aan de hand van de resultaten kan het centrum zijn werking en programmatie voor u verbeteren.

Als bezoeker van dit centrum bent u onze belangrijkste bron van informatie! Uw medewerking is cruciaal voor het slagen van dit onderzoek. Wij hopen dan ook dat we beroep mogen doen op u bereidwilligheid. Het invullen van deze vragen zal ongeveer **8 minuutjes** van uw tijd in beslag nemen. Het is voor ons heel belangrijk dat u de vragenlijst persoonlijk invult. Uiteraard blijven de antwoorden die u geeft volstrekt vertrouwelijk en zullen ze verder **anoniem** verwerkt worden.

U kan de vragenlijst invullen op dit papier en afgeven aan de medewerkers van het centrum of deponeren in de hiervoor voorziene urne.

Om u te belonen voor deze inspanning, verloten wij onder de personen die antwoorden een **gratis abonnement, voor 2 personen**, voor het volgende cultuurseizoen in de Zandloper. Indien u hiervoor in aanmerking wenst te komen vragen wij u uw adres achter te laten aan het einde van de vragenlijst.

Voor meer vragen of inlichtingen kan u steeds terecht bij de Zandloper.

GC de Zandloper Tel. 02 460 73 24

Alvast onze oprechte dank voor u medewerking.

Het Zandloperteam

De Vrije Universiteit Brussel

Thesisstudente Karen Maes

Wetenschapswinkel

Gelieve deze vragenlijst met balpen in te vullen en het nietje NIET los te maken!

Omcirkel het cijfer bij u gekozen antwoord zo 1 NIET zo 1

Of Kleur het bolletje bij het gepaste antwoord zo

Schrijf in **DRUKLETTERS** op de streepjes _ _ _ _ _

U omcirkelt het cijfer bij **niet van toepassing** zwart indien:

- u vindt dat de vraag geen betrekking heeft op het centrum
- u niet op de hoogte bent van het gegeven in de vraag
- u geen mening wil geven over de vraag

Deze vragenlijst onderzoekt

- uw profiel als bezoeker en/of gebruiker van GC de Zandloper
- uw participatie aan culturele activiteiten
- uw tevredenheid over het centrum

7) **Welke talen spreekt u nog thuis? (Meerdere antwoorden mogelijk).**

1. Nederlands	4. Engels	7. Turks	10. Andere _____
2. Frans	5. Spaans	8. Italiaans	
3. Duits	6. Arabisch	9. Geen	
-

8) **Wat is uw hoogst behaalde diploma of getuigschrift of welk type onderwijs volgt u momenteel?**

1. Geen	8. Hoger secundair technisch onderwijs
2. Lager onderwijs	9. Hoger secundair kunstonderwijs
3. Lager secundair beroeps onderwijs	10. Hoger secundair algemeen vormend
4. Lager secundair technisch	11. Hoger onderwijs korte type
5. Lager secundair kunstonderwijs	12. Hoger onderwijs lange type
6. Lager secundair algemeen vormend	13. Universitair onderwijs
7. Hoger secundair beroepsopleiding	14. Andere _____
-

9) **Kunt u aanduiden wat het hoogst behaalde diploma is van uw vader en uw moeder?**

Vader	Moeder
-------	--------

1.	1.	geen
2.	2.	lager onderwijs
3.	3.	lager secundair onderwijs
4.	4.	hoger secundair onderwijs
5.	5.	hoger onderwijs
6.	6.	universitair onderwijs
7.	7.	andere _____
-

10) **De Zandloper wil toegankelijk zijn voor iedereen. Zowel mensen met een hoog, als mensen met een laag inkomen moeten hier terecht kunnen. Daarom vragen wij of u ons kunt aanduiden in welke categorie het netto maandinkomen van uw huishouden valt. (Gelieve het inkomen van partner, kindergeld, uitkeringen, inkomsten uit verhuur of andere mee te tellen a.u.b.)**

1. Minder dan 1000 Euro	(minder dan +/- 40 000 Bef)
2. Tussen de 1000 en 2000 Euro	(tussen de +/- 40 000 en +/- 80 000 Bef)
3. Tussen de 2000 en 3000 Euro	(tussen de +/- 80 000 en +/-120 000 Bef)
4. Tussen de 3000 en 4000 Euro	(tussen de +/-120 000 en +/-160 000 Bef)
5. Tussen de 4000 en 5000 Euro	(tussen de +/-160 000 en +/- 200 000 Bef)
6. meer dan 5000 Euro	(meer dan +/- 200 000 Bef)

INFORMATIE BEZOEKER EN GC DE ZANDLOPER

11) Hoe ver ligt het gemeenschapscentrum de Zandloper van uw woonplaats?

1. Minder dan 1 km	4. Van 10 tot 15 m
2. Van 1 tot 5 km	5. Van 15 tot 30 km
3. Van 5 tot 10 km	6. 30 km of meer
-

12) Hoe vaak bent u de voorbije 12 maanden naar het gemeenschapscentrum de Zandloper geweest? (vergaderingen, cafetaria, tentoonstellingen, podiumactiviteiten,...)

1. Niet	5. Meermaals per maand
2. Een uitzonderlijke keer	6. Wekelijks
3. Meerdere keren per jaar	7. Meermaals per week
4. Maandelijks	
-

13) Hoeveel keer nam u de voorbije 12 maanden in de Zandloper deel aan de volgende activiteiten? (Gelieve alles aan te duiden!!!!)

	nooit	1 tot 3 keer	4 tot 6 keer	7 tot 12 keer	meer dan 12 keer
a.Hedendaagse muziek	☐	☐	☐	☐	☐
b.Klassieke muziek	☐	☐	☐	☐	☐
c.Folk-, kleinkunst- en/of wereldmuziek	☐	☐	☐	☐	☐
d.Theater	☐	☐	☐	☐	☐
e.Humor	☐	☐	☐	☐	☐
f.Familievoorstellingen	☐	☐	☐	☐	☐
g.Film	☐	☐	☐	☐	☐
h.Dans	☐	☐	☐	☐	☐
i.Tentoonstelling	☐	☐	☐	☐	☐
j.Vorming	☐	☐	☐	☐	☐
k.Activiteiten van een Wemmelse vereniging	☐	☐	☐	☐	☐
l.Activiteiten van een niet-Wemmelse vereniging	☐	☐	☐	☐	☐
m.Een beurs	☐	☐	☐	☐	☐
n.Een werkgerelateerde studiedag	☐	☐	☐	☐	☐
o.vergaderingen	☐	☐	☐	☐	☐

14) Als u naar het centrum komt, hoe geraakt u aan een ticket?

1. Ik heb een abonnement	3. Ik koop een ticket aan de kassa
2. Ik koop een ticket in voorverkoop	4. Ik koop een ticket via de website
-

15) Met wie komt u meestal naar het centrum? (maximum 3 antwoorden aanduiden!)

1. Alleen	5. Met andere familieleden
2. Met partner	6. Met vrienden / kennissen
3. Met moeder of vader	7. In schoolverband
4. Met de kinderen	8. Andere _ _ _ _ _
-

16) Via welk kanaal bent u meestal op de hoogte van het activiteitenaanbod in de Zandloper? (maximum 3 antwoorden aanduiden!)

1. Mijn partner	9. Flyers / folders
2. Mijn kinderen	10. Affiches
3. Mijn ouders	11. Website van de Zandloper
4. Andere familieleden	12. De krant
5. Vrienden / Kennissen	13. Het cursiefje
6. Werk	14. De seizoensbrochure van vzw 'De Rand'
7. De brochure Noordrand	15. Gemeenschapskrant de Zandloper
8. School	16. Andere _ _ _ _ _
-

17) Gaat u soms naar andere culturele centra, gemeenschapscentra of theaterhuizen?

1. Ja (ga naar vraag 18)	2. Nee (ga naar vraag 19)
-

18) Welke cultuurcentra, gemeenschapscentra of andere (theater)huizen bezoekt u soms ook? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

1. CC Strombeek	6. GC de Lijsterbes, Kraainem
2. GC de Muze, Meise	7. CC de Westrand, Dilbeek
3. GC de Bosuil, Jezus Eik	8. GC de Kam, Wezembeek-Oppem
4. Kinopolis	9. GC de Moelie, Linkebeek
5. KVS	10. Andere _ _ _ _ _

19) Welke redenen kunnen voor u een belemmering vormen om naar de Zandloper te komen?

(Gelieve alles aan te duiden!!!)

	nooit	soms	vaak	altijd
a. Ik blijf liever thuis	☐	☐	☐	☐
b. De afstand is te groot	☐	☐	☐	☐
c. Ik heb er geen tijd voor	☐	☐	☐	☐
d. Het is moeilijk kinderopvang vinden	☐	☐	☐	☐
e. De tickets zijn te duur	☐	☐	☐	☐
f. De totale kost (ticket + vervoer + eventuele babysit + ...) is te hoog	☐	☐	☐	☐
g. Er is te weinig parkeergelegenheid	☐	☐	☐	☐
h. Er is gebrek aan openbaar vervoer	☐	☐	☐	☐
i. Er zijn geen tickets meer	☐	☐	☐	☐
j. De uren passen mij slecht	☐	☐	☐	☐
k. Ik heb te weinig informatie over het aanbod	☐	☐	☐	☐
l. Ik voel me er niet op mijn gemak	☐	☐	☐	☐
m. Er is niemand die me wil vergezellen	☐	☐	☐	☐
n. Er is geen goede abonnementsformule	☐	☐	☐	☐
o. De activiteiten spreken mij niet aan	☐	☐	☐	☐

20) Bent u actief lid in één of meerdere verenigingen? Actief lid wil zeggen dat u de voorbije 12 maanden hebt deelgenomen aan de activiteiten van de vereniging. (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

1. Jeugdverenigingen (Chiro, scouts, KAJ, studentenvereniging, jeugdhuis, Mogen Doen, speelpleinwerking...)
2. Hobbyclubs (koken, schilderen, tekenen, naaien...)
3. Sportvereniging of -club (wandelen, dansen, fietsen, schaken, dammen, voetballen, ...)
4. Wijk of buurtcomités
5. Vrijwilligersorganisaties
6. Zelfhulpgroep
7. Verenigingen voor gepensioneerden
8. Oudercomité
9. Geen actief lid
10. Andere: _ _ _ _ _

Mate van tevredenheid

21) Duidt aan in welke mate u tevreden bent over volgende uitspraken?(gelieve alles aan te duiden!!!)

	Helemaal					Niet
	niet	Niet	Tussen	Tevreden	Zeer	van
	tevreden	tevreden	beide		tevreden	toepassing
a.Beschikbaarheid van kaarten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b.Telefonische reservatiemogelijkheden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c.Elektronische reservatiemogelijkheden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d.Kortingformules	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e.De prijzen van de tickets	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f.Openingsuren van de ticketbalie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g.Sluitingsperiodes	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h.Het tijdstip van de voorstellingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i.De variatie in de voorstellingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
j.De kwaliteit van de voorstellingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
k.De omkadering van een voorstelling (extra info, inleiding, ...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
l.De hulpvaardigheid en vriendelijkheid van personeel	☐	☐	☐	☐	☐	☐
m.De locatie van het centrum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
n.De sfeer in het centrum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
o.De verspreide informatie (reclame voor voorstellingen)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
p.De Cafeteria	☐	☐	☐	☐	☐	☐

22) Welke genres zou u liever nog meer aan bod zien komen? (maximum 3 antwoorden aanduiden!)

1. Hedendaagse muziek	7. Dans
2. Klassieke muziek	8. Tentoonstellingen
3. Folk-, kleinkunst- en/of wereldmuziek	9. Vorming
4. Theater	10. Humor
5. Film	11. Activiteiten van een (niet) Wemmelse vereniging
6. Familievoorstellingen	12. Een beurs

23) Wat wenst u graag veranderd te zien in het GC de Zandloper??

Indien u wenst deel te nemen aan onze wedstrijd, gelieve dan hier uw adres achter te laten.

Win een **gratis abonnement** voor het volgende cultuurseizoen in de Zandloper.

.....
.....
.....

Wij geven uw adres niet door, maar gebruiken het wel om u verder te informeren.

Hartelijk bedankt voor u medewerking!

Nog veel plezier in de Zandloper!